

Forvaltningsrevisjon | Asker kommune

Trygt og godt skolemiljø

Mars 2025

«Forvaltningsrevisjon av trygt og
godt skolemiljø»

Mars 2025

Rapporten er utarbeidet for Asker
kommune av Deloitte AS.

Deloitte AS
Postboks 6013 Postterminalen,
5892 Bergen
tlf: 55 21 81 00
www.deloitte.no
forvaltningsrevisjon@deloitte.no

Sammendrag

Deloitte har gjennomført en forvaltningsrevisjon av trygt og godt skolemiljø i Asker kommune. Prosjektet ble bestilt av kontrollutvalget i Asker kommune i sak 35/24, 09.09.24.

Formålet med forvaltningsrevisjonen har vært å undersøke og vurdere skoleeiers og skolenes arbeid med å sikre et trygt og godt skolemiljø for elevene ved barneskolene i Asker kommune. Det har blitt undersøkt om skoleeier og de enkelte skolene arbeider tilstrekkelig systematisk med å sikre et trygt og godt skolemiljø for elevene, samt om skolene har rutiner for å håndtere og følge opp tilfeller der en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø i samsvar med opplæringsloven.

I undersøkelsen er det gjennomført dokumentanalyse av relevante planer, systemer og rutiner og det er gjennomført intervju med sentrale personer på overordnet nivå i Asker kommune. Videre ble det valgt ut fire barneskoler i kommunen for nærmere undersøkelser. Ved disse utvalgte skolene ble det sendt ut spørreundersøkelser til ansatte og foreldre, relevante planer og rutiner ble innhentet og gjennomgått, og det ble gjennomført intervju med rektorer og utvalgte ansatte. Revisjonen har også gjennomført en stikkprøvekontroll av to enkeltsaker per barneskole for å undersøke hvordan skolene har fulgt opp tilfeller der en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Oppdraget er gjennomført i tidsrommet september 2024 til mai 2025.

Under oppsummerer vi Deloitte's funn og vurderinger fra forvaltningsrevisjonen.

Forebyggende skolemiljøarbeid

Undersøkelsen viser at Asker kommune gjennom mål og planer har lagt til rette for at det skal arbeides systematisk med det forebyggende skolemiljøarbeidet ved den enkelte skole. Revisjonen mener også at det er positivt at kommunen har etablert et læringsmiljøteam som kan bistå skolene både i systemarbeid og enkeltsaker. Samtidig har skolene bare delvis utarbeidet lokale planer og rutiner for trygt og godt skolemiljø og formulert mål for skolemiljøarbeidet. Blant annet mangler det omtale av krav i opplæringsloven og aktivitetsplikten i dokumentene fra skolene. Det er heller ikke alle de utvalgte skolene i undersøkelsen som har formulert mål for sitt skolemiljøarbeid. Det at hver enkelt skole formulerer mål og utarbeider lokale planer for det forebyggende skolemiljøarbeidet, er etter revisjonen sin vurdering en viktig del av det systematiske og planmessige arbeidet for å ivareta elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø.

Både Elevundersøkelsen og andre trivselsundersøkelser benyttes av skolene for å kartlegge blant annet trivsel, mobbing, krenkelsers og andre forhold knyttet til skolemiljø og resultatene benyttes som grunnlag for å vurdere behov for tiltak. Samtidig indikerer resultatene fra spørreundersøkelsen at det er potensiale til å i større grad benytte læringsmiljø- og trivselsundersøkelser til å avdekke utfordringer og som grunnlag til å iverksette forebyggende tiltak ved skolene. Revisjonen mener derfor det kan være hensiktsmessig at Asker kommune følger opp skolenes praksis for bruk av informasjon og resultater fra både Elevundersøkelsen og andre trivselsundersøkelser, for å sikre at resultater følges opp og benyttes i det forebyggende skolemiljøarbeidet.

Det er utarbeidet skriftlige rutiner og prosedyrer for at skolene skal involvere elevene og foresatte i arbeidet med skolemiljø. Undersøkelsen viser at både elever og foreldre ved de utvalgte skolene involveres i det forebyggende skolemiljøarbeidet. Samtidig viser undersøkelsen også at det er mange, både intervju og i spørreundersøkelsen, som gir uttrykk for at elever og foreldre kun i noen grad involveres. Dette indikerer at det er potensial for ytterligere involvering av både elever og foresatte.

Videre viser undersøkelsen at det varierer i hvilken grad skolene gjennomfører evalueringer av det forebyggende skolemiljøarbeidet og at det varierer hvor systematisk de evalueringene som gjennomføres er. Revisjonen mener det er viktig at evalueringene av det forebyggende arbeidet er systematiske og at det å vurdere hvilke tiltak som fungerer godt og hvilke tiltak som fungerer mindre godt, og vurdere behov for andre eller justerte tiltak, er en viktig del av det å evaluere hvordan det systematiske skolemiljøarbeidet fungerer. Revisjonen mener derfor at skolene bør inkludere omtale av evalueringer av skolemiljøarbeidet i sine planer, årshjul eller tilsvarende.

Systemer for å fange opp og håndtere tilfeller der elever ikke har et trygt og godt skolemiljø

I opplæringsloven § 12-4 går det fram at alle som arbeider ved skolen skal følge med på hvordan elevene har det og om mulig gripe inn om noen krenker en elev. Alle som arbeider på skolen, skal melde fra til rektor dersom de får mistanke og eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Denne delen av aktivitetsplikten gjelder for alle som arbeider ved skolen.

Asker kommune har, etter revisjonens vurdering, etablert hensiktsmessige overordnede prosedyrer for å sikre at den enkelte ansatte og skole følger opp pliktene i opplæringsloven § 12-4. Samtidig viser undersøkelsen at prosedyrene ikke alltid følges i praksis. De utvalgte skolene har ikke utarbeidet de lokale rutinene som kommunens overordnede rutiner legger opp til når det gjelder beskrivelser av aktivitetsplikten. Blant annet er det ikke tydeliggjort i skriftlige rutiner ved skolene til hvem, når eller hvordan de som arbeider på skolen skal melde fra. Undersøkelsen viser at dette praktiseres noe ulikt ved de ulike skoleene. Det mangler også tydelig føringer for hvordan de voksne på skolen skal følge med på elevens skolemiljø og hva man skal være særlig obs på/se etter for å ivareta plikten til å følge med. Manglende eller ulik forståelse av pliktene i opplæringsloven medfører en risiko for manglende oppfyllelse av elevens rett til trygt og godt skolemiljø. Revisjonen mener derfor at Asker kommune må sikre at alle skolene utarbeider lokale skriftlige rutiner som sikrer at det er tydelig for alle ansatte hvordan de ulike delene av aktivitetsplikten skal ivaretas i praksis.

Funn i undersøkelsen indikerer at det ikke er tydelig for alle ansatte ved skolene hvilke situasjoner man bør være oppmerksom på med hensyn til hva som kan eller bør utløse en mistanke om en elev ikke har det trygt og godt. Blant annet viser svarene i spørreundersøkelsen at det ikke er gitt tilstrekkelig opplæring i hvordan man kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har det trygt og godt. Revisjonen merker seg også at det i hovedsak er foreldrene selv som har meldt fra om at en elev ikke har det trygt og godt. For å sikre at alle ansatte kan ivareta plikten til å følge med og plikten til å melde på en god måte, må Asker kommune og hver enkelt skole, for eksempel gjennom opplæring, sikre tilstrekkelig forståelse for hva som kan og bør utløse en mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt.

Videre er det utarbeidet overordnede system og rutiner for rask undersøkelse og oppfølging i saker der skolen får kjennskap til at en elev muligens ikke har det trygt og godt. Likevel har det i flere av sakene revisjonen har kontrollert gått for lang tid fra skolen fikk kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt til saken ble behandlet som en skolemiljøsak. Dette er revisjonens vurdering brudd på elevens rettigheter og opplæringsloven § 12-4 andre ledd som sier at skolen snarest skal undersøke saken og rette opp situasjonen med egnede tiltak.

Undersøkelsen viser også at Asker kommune ikke har utarbeidet tilstrekkelige rutiner for skjerpet plikt til å melde fra saker der en som arbeider på skolen krenker en elev. Rutinene sikrer ikke at alle ansatte har en felles forståelse av hva slike krenkelser er eller hvordan slike krenkelser skal meldes til rektor. Det går også fram av undersøkelsen at ansatte på skolene til dels opplever at det ikke er tilstrekkelig tydelig hvem de skal melde fra til i en sak som gjelder skjerpet plikt. Revisjonen mener at Asker kommune og ledelsen ved den enkelte skole må sørge for at det rettes oppmerksomhet mot

denne plikten og at det utarbeides rutiner som sikrer at det er tydelig hva slike type krenkelser er og hvordan de skal meldes fra om.

Oppfølging av saker hvor elever ikke har et trygt og godt skolemiljø

I opplæringsloven § 12-4 går det fram at når det blir meldt til rektor om en mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, så skal skolen snarest undersøke saken og rette opp situasjonen med egnede tiltak. Skolen skal lage en skriftlig plan for tiltakene.

Asker kommune har utarbeidet rutiner for å sikre at det blir iverksatt nødvendige tiltak i saker der en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Det er også utarbeidet en mal for aktivitetsplan som legger godt til rette for etterlevelse av kravene til innholdet i denne type planer. Undersøkelsene viser at det i de fleste tilfeller settes inn tiltak og utarbeides aktivitetsplan. Selv om det i de fleste tilfeller settes inn tiltak og utarbeides aktivitetsplan, viser også undersøkelsen at det ikke blir gjort i alle saker der det er kjennskap eller mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt. Unntakene innebærer brudd på opplæringsloven § 12-4. Når det ikke blir satt inn tiltak, og det ikke blir utarbeidet skriftlig plan, innebærer dette også at elevens rettigheter etter loven ikke blir ivaretatt.

Flertallet av sakene som revisjonen har kontrollert i stikkprøvekontrollen følger den kommunale malen og oppfylder minstekravene i innholdet til en slik plan jf. opplæringsloven § 12-4. Samtidig avdekker stikkprøvekontrollen noen mangler knyttet til definering av hvilke problem planen skal løse og evaluering av tiltakene i sakene. Minstekravene i loven er satt for sikre tydelighet og systematikk rundt iverksettingen av tiltak og oppfølging av enkeltelever og deres situasjon og manglende etterlevelse kan derfor innebære mangelfull oppfølging av enkeltelever og deres situasjon. Revisjonen mener derfor at det er viktig at Asker kommune sikrer at alle planer oppfylder minstekrav i loven, at det blir gjennomført evaluering av tiltakene, og at det gis veiledning og øvrig bistand i tilfeller der det er behov for det.

Konklusjon og anbefalinger

Undersøkelsen viser at Asker kommune har utarbeidet planer, prosedyrer og maler som bidrar til å legge til rette for at elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø skal bli ivaretatt. Forvaltningsrevisjonen viser samtidig at Asker kommune har noen forbedringsområder knyttet til arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø.

Det er noen ulikheter i hvordan skolene som inngår i undersøkelsen har valgt å organisere både det forebyggende skolemiljøarbeidet, systemer for å fange opp og håndtere tilfeller der elever ikke har det trygt og godt og oppfølgingen av enkeltsaker. Det er etter revisjonens vurdering likevel ingen av skolene som samlet sett skiller seg klart ut negativt eller positivt i arbeidet med trygt og godt skolemiljø.

Basert på funn og vurderinger i undersøkelsen kommer Deloitte med noen anbefalinger til kommunen. Disse går fram av kapittel 6.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	2
1 INNLEDNING	8
1.1 BAKGRUNN	8
1.2 FORMÅL OG PROBLEMSTILLINGER	8
1.3 AVGRENSNING	9
1.4 METODE	9
1.4.1 Verifiseringsprosesser.....	12
1.5 REVISJONSKRITERIER	12
2 OM TJENESTEOMRÅDET	13
2.1 ORGANISERINGEN AV SKOLESEKTOREN I ASKER KOMMUNE	13
2.2 KOMMUNALE BARNESKOLER I ASKER KOMMUNE	13
2.3 LÆRINGSMILJØTEAMET I ASKER KOMMUNE	13
2.4 RESULTATER ELEVUNDERSØKELSEN	13
3 FOREBYGGENDE SKOLEMILJØARBEID	15
3.1 PROBLEMSTILLING	15
3.2 REVISJONSKRITERIER	15
3.3 OVERORDNEDE MÅL, PLANER OG TILTAK I KOMMUNEN	16
3.3.1 Datagrunnlag	16
3.3.2 Vurdering.....	18
3.4 MÅL, PLANER OG TILTAK VED DE ENKELTE SKOLENE	18
3.4.1 Datagrunnlag	18
3.4.2 Vurdering.....	21
3.5 LÆRINGSMILJØ- OG TRIVSELSUNDERSØKELSER	21
3.5.1 Datagrunnlag	21
3.5.2 Vurdering.....	23
3.6 INVOLVERING AV ELEVER OG FORELDRE I PLANLEGGING OG GJENNOMFØRING AV SKOLEMILJØARBEIDET	24
3.6.1 Datagrunnlag	24
3.6.2 Vurdering.....	26
3.7 EVALUERINGER AV DET FOREBYGGENDE SKOLEMILJØARBEIDET.....	27
3.7.1 Datagrunnlag	27
3.7.2 Vurdering.....	28
4 SYSTEMER FOR Å FANGE OPP OG HÅNTERE TILFELLER DER ELEVER IKKE HAR ET TRYGT OG GODT SKOLEMILJØ	29
4.1 PROBLEMSTILLING	29
4.2 REVISJONSKRITERIER	29
4.3 RUTINER FOR Å FØLGE MED, GRIPE INN OG MELDE FRA	30
4.3.1 Datagrunnlag	30
4.3.2 Vurdering.....	33
4.4 MISTANKE OM AT ELEVER IKKE HAR ET TRYGT OG GODT SKOLEMILJØ	33
4.4.1 Datagrunnlag	33

4.4.2	Vurdering.....	37
4.5.1	Datagrunnlag	37
4.5.2	Vurdering.....	38
4.6	RUTINER FOR SKJERPET PLIKT	38
4.6.1	Datagrunnlag	38
4.6.2	Vurdering.....	40
5	OPPFØLGING AV SAKER HVOR ELEVER IKKE HAR ET TRYGT OG GODT SKOLEMILJØ.....	42
5.1	PROBLEMSTILLING	42
5.2	REVISJONSKRITERIER	42
5.3	RUTINER FOR IVERKSETTING AV TILTAK	42
5.3.1	Datagrunnlag	42
5.3.2	Vurdering.....	43
5.4	IVERKSETTING AV TILTAK OG SKRIFTLIG PLAN	44
5.4.1	Datagrunnlag	44
5.4.2	Vurdering.....	50
6	KONKLUSJON OG ANBEFALINGER.....	52
	VEDLEGG 1 : HØRINGSUTTALELSE.....	55
	VEDLEGG 2 : REVISJONSKRITERIER.....	59
	VEDLEGG 3 : SENTRALE DOKUMENTER OG LITTERATUR.....	62

Figurer

Figur 1:	Organisasjonskart - skolesektoren Asker kommune	13
Figur 2:	Forebyggende tiltak – alle fire skoler – prosent	20
Figur 3:	Elevundersøkelsen	21
Figur 4:	Elevundersøkelsen - alle fire skoler – prosent	22
Figur 5:	Medvirkning fra elever - alle fire skoler – prosent	25
Figur 6:	Foreldremedvirkning - alle fire skoler – prosent	26
Figur 7:	Evaluering av det forebyggende skolemiljøarbeidet - alle fire skoler – prosent	28
Figur 8:	Støtteprosess for arbeid med trygt og godt læringsmiljø i Asker kommune	30
Figur 9:	Rutiner for å følge med, gripe inn og melde fra - alle fire skoler – prosent	33
Figur 10:	Utløse mistanker - alle fire skoler – prosent	35
Figur 11:	Påstander om å kjenne igjen - alle fire skoler – prosent	35
Figur 12:	Hvem meldte fra til skolen om krenkelser – foresatte – nominelle tall	36
Figur 13:	Tidsbruk iverksetting av tiltak – foresatte	38
Figur 14:	Krenkelser fra ansatt ved skolen – foresatte	39
Figur 15:	Skjerpet plikt - alle fire skoler - prosent	40
Figur 16:	Tiltak i enkeltsaker - alle fire skoler - prosent	44
Figur 17:	Iverksetting av tiltak – foresatte	45
Figur 18:	Initiativ for iverksetting av tiltak – foresatte	46
Figur 19:	Skriftlig plan - alle fire skoler - prosent	47
Figur 20:	Skriftlig plan – foresatte	48
Figur 21:	Evaluering - foresatte	48
Figur 22:	Involvering av eleven i skriftlig plan – foresatte	50

Tabeller

Tabell 1: Svarprosent - spørreundersøkelse til ansatte ved ulike skoler

10

Tabell 2: Fordeling av svar fra foresatte - per skole

11

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Deloitte har gjennomført en forvaltningsrevisjon av trygt og godt skolemiljø i Asker kommune. Prosjektet ble bestilt av kontrollutvalget i Asker kommune i sak 35/24, 09.09.24.

Forvaltningsrevisjon av trygt og godt skolemiljø ble prioritert som prosjekt nummer fem i kommunens plan for forvaltningsrevisjon.¹ Bakgrunn for bestillingen av prosjektet er blant annet at det i Asker kommunes tilstandsrapport for grunnskolen 2023 trekkes det fram at det er en økning i andelen elever som rapporterer at de blir mobbet. I forbindelse med gjennomføring av kontrollutvalgets risiko- og vesentlighetsanalyse oppgir ledere i kommunen at de opplever det som utfordrende å nå mål om å redusere mobbetallene. Årsaker som oppgis er at arbeidet er tidkrevende grunnet krav til dokumentasjon, mangel på ressurser og kompetanse.

1.2 Formål og problemstillinger

Formålet med forvaltningsrevisjonen har vært å undersøke og vurdere skoleeiers og skolenes arbeid med å sikre et trygt og godt skolemiljø for elevene ved barneskolene i Asker kommune. Det har blitt undersøkt om skoleeier og de enkelte skolene arbeider tilstrekkelig systematisk med å sikre et trygt og godt skolemiljø for elevene, samt om skolene har rutiner for å håndtere og følge opp tilfeller der elever ikke har et trygt og godt skolemiljø i samsvar med opplæringsloven.

Med bakgrunn i formålet har følgende problemstillinger blitt undersøkt:

- 1) I hvilken grad jobber Asker kommune systematisk for å forebygge brudd på elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø?
  - a) Har kommunen etablert **mål og planer og satt i verk tiltak** for å bidra til å sikre et trygt og godt skolemiljø?
  - b) Har den enkelte skole etablert **mål og planer og satt i verk tiltak** for å bidra til å sikre et trygt og godt skolemiljø?
  - c) I hvilken grad **blir læringsmiljø- eller trivselsundersøkelser** benyttet systematisk for å avdekke utfordringer og iverksette forebyggende tiltak ved skolene?
  - d) I hvilken grad blir **elevene og foreldrene involvert** i planlegging og gjennomføring av skolens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø?
  - e) I hvilken grad gjennomføres **jevnlige evalueringer** av det forebyggende skolemiljøarbeidet?

- 2) I hvilken grad sikrer skolene at tilfeller der elever ikke har et trygt og godt skolemiljø, blir fanget opp og håndtert?
  - a) Er det etablert rutiner som sikrer at den enkelte ansatte og skolen **følger med, griper inn og melder fra** hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø? (jf. aktivitetsplikten etter opplæringsloven § 12-4)

---

¹ Asker kommune. Plan for forvaltningsrevisjon 2024 – 2028. Tilgjengelig her: [Plan for forvaltningsrevisjon 2024-2028 - Asker kommune](#)

- b) Er det tydelig for ansatte ved skolene hvilke **situasjoner man bør være oppmerksomme på** med hensyn til hva som kan eller bør utløse en mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt?
- c) I hvilken grad er det etablert system og rutiner som bidrar til rask **oppfølging og undersøkelse** av saker der skolen får kjennskap til at en elev muligens ikke har det trygt og godt på skolen?
- d) I hvilken grad er det utarbeidet **rutiner for skjerpet plikt til** å melde ifra i saker der ansatte ved skolene krenker elever, og i hvilken grad er de ansatte i så fall kjent med disse?

3) I hvilken grad sikrer skolene at tilfeller der elever ikke har et trygt og godt skolemiljø blir fulgt opp i tråd med regelverket?

- a) I hvilken grad har skolene rutiner som sikrer at det blir iverksatt tiltak i saker der en elev ikke har det trygt og godt på skolen?
- b) I hvilken grad blir det **iverksatt tiltak** og **utarbeidet skriftlig plan** i samsvar med krav i opplæringsloven når en elev ikke har det trygt og godt?
  - i) Blir iverksatte tiltak **jevnlign evaluert** og justert ved behov?
  - ii) I hvilken grad **involveres eleven** selv og elevens foreldre i vurderingen av aktuelle tiltak og evaluering av disse?

1.3 Avgrensning

Forvaltningsrevisjonen er avgrenset til å gjelde kommunale barneskoler i Asker kommune. Videre er prosjektet avgrenset til å handle om det psykososiale skolemiljøet. Det fysiske skolemiljøet, for eksempel inneklime og standarden på bygningsmassen, er ikke omfattet av prosjektet

1.4 Metode

Oppdraget er utført i samsvar med gjeldende standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001) og kvalitetssikret i samsvar med kravene til kvalitetssikring i Deloitte Policy Manual (DPM).

Utvalg av case-skoler

Oppdraget er gjennomført i tidsrommet september 2024 til april 2025. I tillegg til innhenting fra sentralt nivå i kommunen, er det gjennomført dybdeundersøkelser ved fire utvalgte barneskoler.

Utvalget av barneskoler i undersøkelsen er gjort etter en helhetsvurdering av ulike indikatorer. Revisjonen har vurdert resultat fra Elevundersøkelsen 2023/2024, geografisk spredning, antall aktivitetsplaner, resultat fra foreldreundersøkelse fra 2023, elevtall og innspill fra kontrollutvalget og skoleadministrasjonen i Asker kommune i utvelgelsen av skoler til undersøkelse.

Metodene som er benyttet i forbindelse med forvaltningsrevisjonen er nærmere beskrevet under.

Dokumentanalyse

Informasjon om Asker kommunes arbeid med trygt og godt skolemiljø og dokumentasjon på etterlevelse av interne rutiner, regelverk mm. har blitt samlet inn og analysert. Innsamlet dokumentasjon har blitt vurdert opp mot revisjonskriteriene. Videre har Deloitte gjennomgått relevante dokument fra de utvalgte barneskolene. Eksempelvis har revisjonen gjennomgått

årshjul, tilstandsrapporter, ordensreglement, lokale planer og mål og lokale rutiner og regelverk.

Intervju

For å få supplerende informasjon til de skriftlige kildene, har Deloitte intervjuet kommunalsjefene for skole i Asker kommune og rådgivere i Asker kommunes læringsmiljøteam. Videre har det blitt gjennomført intervju med rektorer og kontaktlærere ved de fire utvalgte barneskolene. Revisjonen har gjennomført åtte intervjuer med totalt 17 personer ved barneskolene.

Analyse av statistikk

Revisjonen har gjennomgått relevant statistikk og undersøkelser som eksempelvis Elevundersøkelsen, samt interne undersøkelser og statistikk fra kommunen for å velge ut skoler til dybdeundersøkelsen.

Spørreundersøkelse til de som arbeider på skolene

I opplæringsloven henvises det til at alle som arbeider på skolen, har en aktivitetsplikt. Plikten omfatter både de som er ansatt på skolen, og andre som utfører arbeid der. Spørreundersøkelsen har derfor vært rettet mot både ansatte på de utvalgte skolene og helsesykepleiere som er tilknyttet skolene.

Revisjonen sendte ut en spørreundersøkelse til alle ansatte i stillinger som innebærer undervisning eller annen oppfølging av elever ved de utvalgte skolene. Undersøkelsen omfattet blant annet spørsmål om de ansatte opplever at de har fått tilstrekkelig opplæring og tydelige føringer for hvordan de skal etterleve aktivitetsplikten.

Totalt sett ble spørreundersøkelsen sendt ut til 234 ansatte ved de fire skolene, samt fem helsesykepleiere. Det var 138 personer som fullførte spørreundersøkelsen. Dette utgjør en total svarprosent på 59.

Tabellen under viser antall personer som mottok undersøkelsen og svarprosenten ved de ulike skolene.

Tabell 1: Svarprosent - spørreundersøkelse til ansatte ved ulike skoler

Skole	Antall personer som mottok spørreundersøkelsen	Antall personer som svarte på undersøkelsen	Svarprosent
Frydenlund barneskole	49	27	55%
Nesøya skole	61	30	49%
Midtbygda barneskole	65	41	63%
Spikkestad barneskole	59	40	68%

Spørreundersøkelse til foreldre

Revisjonen har sendt ut en spørreundersøkelse til foreldrene til alle elever ved de fire utvalgte barneskolene. Spørreundersøkelsen omfattet blant annet spørsmål om hvordan foreldrene opplever skolens arbeid med å sikre et trygt og godt skolemiljø. Invitasjonen til å svare på

spørreundersøkelsen har blitt sendt ut av rektor ved hver de fire skolene gjennom Vigilo.² Basert på elevtallet for skoleåret 2024/2025 ved de fire skolene, er det 1532 elever ved disse grunnskolene og alle registrerte foresatte hadde mulighet til å svare (det vil si både mor og far, der begge er registrert i systemet). Totalt var det 394 personer som svarte på spørreundersøkelsen. Revisjonen har på grunn av distribusjonskanalen ikke hatt mulighet til å kontrollere om to foresatte for samme elev har svart på undersøkelsen. Det har heller ikke vært mulig for oss å sikre at samme respondenter ikke har svart flere ganger.

Det er ikke mulig å slå fast med sikkerhet hvorvidt svarene er representative for samtlige foreldre til elever ved de fire skolene eller andre barneskoler i Asker kommune. I undersøkelser der kun en mindre andel respondenter svarer, vil det alltid være risiko for systematisk frafall. Det vil si at de som har valgt å svare til dels svarer annerledes enn de som *ikke* har valgt å svare ville gjort. I en drøfting knyttet til frafall i spørreundersøkelser i en rapport fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) blir det for eksempel vist til at det kan være en risiko for at personer som er sterkt involvert i temaet for undersøkelsen blir sterkt overrepresentert blant respondentene i en spørreundersøkelse.³

Tabellen under viser antall svar fordelt på skole.

Tabell 2: Fordeling av svar fra foresatte - per skole

Skole	Antall foresatte som har svart på spørreundersøkelsen
Spikkestad barneskole	85
Frydenlund barneskole	141
Midtbygda barneskole	94
Nesøya skole	74

Stikkprøvegjennomgang

Revisjonen har også gjennomført en stikkprøvegjennomgang ved de utvalgte barneskolene. Revisjonen etterspurte en anonymisert oversikt over saker fra skoleåret 2023/2024 og 2024/2025 der det har blitt konstatert at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Basert på denne oversikten valgte revisjonen ut to enkeltsaker per barneskole for gjennomgang og kontroll av hvordan saken har blitt fulgt opp.⁴ I gjennomgangen av sakene har vi fokusert på hvorvidt det er utarbeidet en skriftlig plan i henhold til krav i opplæringsloven, og om denne oppfyller lovens minimumskrav til slike planer. I tillegg har vi undersøkt hvorvidt det foreligger dokumentasjon på involvering av eleven selv og elevens foresatte, samt evaluering av tiltak som blir iverksatt.

² Vigilo er et skoleadministrativt system som også benyttes til kommunikasjon mellom skolen og elevens foreldre

³ Mortensen, Anne Katrine (2010). Undersøkelse om religion 2008. Undersøking koordinert og tilrettelagt av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS. Rapport nr. 126.

⁴ I stikkprøvegjennomgang har Deloitte vurdert enkeltsakene med utgangspunkt i ny opplæringslov som tredde i kraft 01.08.2024. Bakgrunnen for dette er at det ikke er gjort endring i kravene til iverksetting av tiltak og utarbeidelse av skriftlig plan sett opp mot gammel lov.

1.4.1 Verifiseringsprosesser

Oppsummering av intervju er sendt til de som er intervjuet for verifisering og det er informasjon fra de verifiserte intervjureferatene som er benyttet i rapporten.

Datadelen av rapporten er sendt til kommunedirektøren for verifisering. Høringsutkast av rapporten er sendt til kommunedirektøren for uttalelse. Kommunedirektørens høringsuttalelse er lagt ved rapporten (vedlegg 1).

1.5 Revisjonskriterier

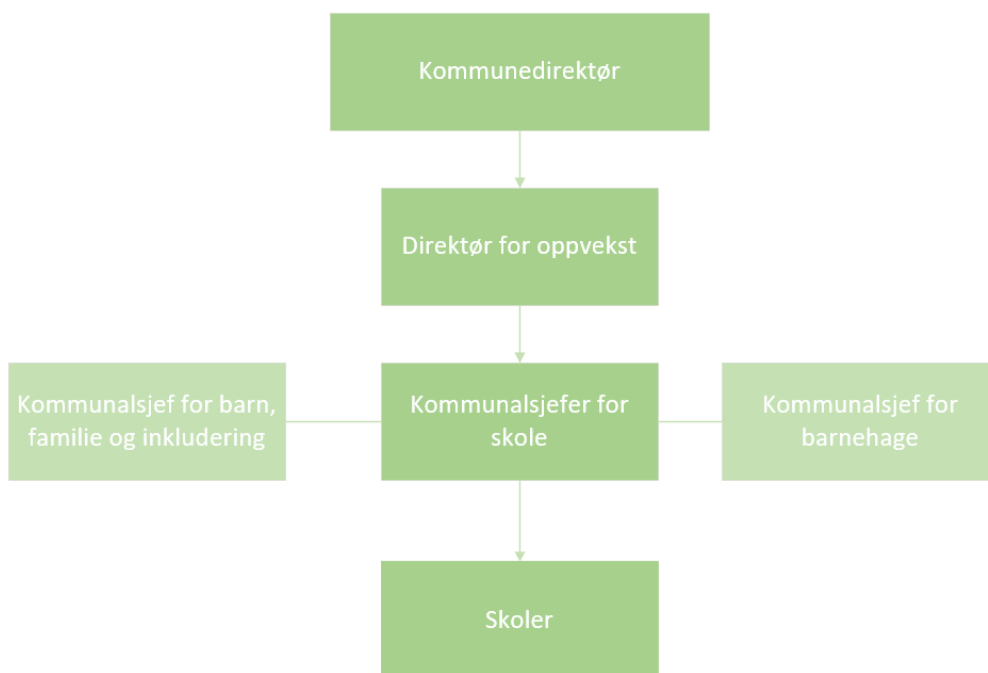
Revisjonskriterier er de krav og forventninger som forvaltningsrevisjonsobjektet skal bli vurdert opp mot. Kriteriene er utledet fra autoritative kilder i samsvar med kravene i gjeldende standard for forvaltningsrevisjon. I dette prosjektet er revisjonskriteriene i hovedsak hentet fra opplæringsloven. Kriteriene er nærmere presentert innledningsvis under hvert tema, og i vedlegg 2.

2 Om tjenesteområdet

2.1 Organiseringen av skolesektoren i Asker kommune

Skolesektoren i Asker kommune er organisert under direktør for oppvekst. Som figuren under viser, er skolene i Asker kommune organisert direkte under kommunalsjef for skole. Siden 01.09.24 har det vært to stilling som kommunalsjef for skolene i Asker kommune.

Figur 1: Organisasjonskart - skolesektoren Asker kommune

2.2 Kommunale barneskoler i Asker kommune

Totalt er det 39 kommunale grunnskoler i Asker i skoleåret 2024/2025. Av disse er 12 ungdomsskoler og 27 barneskoler. I tabellen under går elevtallene ved barneskolene fram. Av barneskolene er Folkestad barneskole den minste med 104 elever og Heggedal størst med 487 elever.

2.3 Læringsmiljøteamet i Asker kommune

Asker kommune har etablert et eget læringsmiljøteam. Læringsmiljøteamet er organisert under kommunalsjefene for skole og består av rådgivere med skolefaglig bakgrunn. Læringsmiljøteamet skal bidra til utvikling av kvalitet og rutiner for læringsmiljøarbeidet i kommunen og å bistå skolene i læringsmiljøarbeidet gjennom kompetanseutvikling, veiledning, råd og støtte. Skoleledelse og ansatte ved skolene kan få støtte til både det forebyggende læringsmiljøarbeidet og fange opp utfordringer i læringsmiljøet, samt håndtere mobbing og andre krenkelser i enkeltsaker.

2.4 Resultater Elevundersøkelsen

Elevundersøkelsen skoleåret 2024/2025 viser at Asker kommune totalt sett har resultater rundt eller under landsgjennomsnittet både på 5., 6. og 7. trinn.

Tabellen viser totalscore for kategorien «mobbing» i Elevundersøkelsen⁵

	Mobbing 5. trinn	Mobbing 6. trinn	Mobbing 7. trinn
Asker kommune	12,8%	12,1%	10,5%
Hele landet	15,1%	13,6%	12,3%

Resultatene varierer likevel mellom skolene i Asker kommune. Når det gjelder de fire utvalgte skolene er det særlig på 5. trinn andelen som rapporterer om mobbing er svært høy. På tre av de fire skolene er denne andelen mellom 35,5 prosent og 25,9 prosent. På skolen som har lavest andel mobbing på 5. trinn, er denne andelen 12,5 prosent. Også på 7. trinn varierer andelen fra 16,7 prosent på en skole til null prosent på en annen.

---

⁵I Elevundersøkelsen under «mobbing» svarer elevene på tre spørsmål:

1. Er du blitt mobbet av andre elever på skolen de siste månedene?
2. Er du blitt mobbet av voksne på skolene de siste månedene?
3. Er du blitt mobbet digitalt (mobil, iPad, PC) de siste månedene?

3 Forebyggende skolemiljøarbeid

3.1 Problemstilling

I dette kapittelet vil vi svare på følgende hovedproblemstilling med underproblemstillinger:

I hvilken grad jobber Asker kommune systematisk for å forebygge brudd på elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø?

- Har kommunen etablert **mål og planer og satt i verk tiltak** for å bidra til å sikre et trygt og godt skolemiljø?
- Har den enkelte skole etablert **mål og planer og satt i verk tiltak** for å bidra til å sikre et trygt og godt skolemiljø?
- I hvilken grad blir **læringsmiljø- eller trivselsundersøkelser** benyttet systematisk for å avdekke utfordringer og iverksette forebyggende tiltak ved skolene?
- I hvilken grad blir **elevene og foreldrene involvert i planlegging og gjennomføring** av skolens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø?
- I hvilken grad gjennomføres jevnlig **evalueringer** av det forebyggende skolemiljøarbeidet?

3.2 Revisjonskriterier

Kilde	Revisjonskriterier
Opplæringsloven §12-3	Skolen skal arbeide kontinuerlig for at alle elevene skal ha et trygt og godt skolemiljø.
Opplæringsloven §10-4	Skolen skal sørge for at elevene og foreldrene får være med på å planlegge, gjennomføre og vurdere virksomheten til skolen, blant annet arbeidet med skolemiljøet, kvalitetsutvikling i opplæringen og fastsettingen av skoleregler.
Prop. 57 (2022-2023)	Skolene skal kontinuerlig arbeide for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø. Hvilke forebyggende tiltak og aktiviteter som skal gjøres, må vurderes konkret etter lokale forhold. Forebyggende tiltak kan settes i verk både på skole,- og gruppe- og individnivå.
Opplæringsforskriften § 19-3	På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet utarbeider Utdanningsdirektoratet nasjonale undersøkelser om skole- og læringsmiljøet til elevene.
Utdanningsdirektoratet	Det er obligatorisk for alle skoler å gjennomføre Elevundersøkelsen på 7. trinn og 10.trinn

3.3 Overordnede mål, planer og tiltak i kommunen

3.3.1 Datagrunnlag

Mål og planer

Det er utarbeidet flere overordnede planer som er relevante for Asker kommunes arbeid med trygt og godt skolemiljø. I kommuneplanens Samfunnsdel blir det pekt på at Asker kommune skal sikre at læring skjer innenfor trygge rammer og læringsmiljøer.⁶ Temaplanen *Å høre til*⁷ gjelder for hele oppvekstområdet i Asker kommune, og er et strategisk dokument som skal bidra til å sette konkrete utviklingsmål med fokus på trivsel, trygghet og anerkjennende voksne. Målsetningene som er særlig relevante for kommunens arbeid med trygt og godt skolemiljø er blant annet delmålene *Askersamfunnet har inkluderende og trygge oppvekstmiljøer med leke- og læringsarenaer som fremmer sosial kompetanse, mestring, tilhørighet og god helse og alle fullfører likeverdig grunnskole med opplæring av god kvalitet, har høyt læringsutbytte og et godt grunnlag for å fullføre videregående opplæring*. I tilstandsrapporten for grunnskolene i Asker kommune 2023⁸ går det fram at en av de prioriterte oppdragene knyttet til temaplan for oppvekst har vært å *inkludere barn, ungdom, foreldre slik at de opplever tilhørighet og tar medansvar*.

Asker kommune har utarbeidet flere informasjonsnettsider om trygt og godt leke- og læringsmiljø i barnehager og skoler⁹ og trygt og godt læringsmiljø¹⁰. Her går det blant annet fram at Asker kommune har som ambisjon at *barn og unge i Asker er trygge og tåler medgang og motgang. De opplever å bli verdsatt, lærer å inkludere andre og møter trygge og ansvarlige voksne som engasjerer seg for deres trivsel, utvikling og læring*. Det framgår videre at Asker kommunes retningslinjer for arbeidet med trygt og godt skolemiljø om å fremme trygge og gode leke- og læringsmiljø. Disse retningslinjene omhandler den ordinære praksisen i skole og universelle tiltak som kommer alle elevene til gode.

I intervju viser kommunalsjefene for skole til at kommunes mål og planer for arbeidet med trygt og godt skolemiljø er forankret i opplæringsloven og gjeldende læreplaner. Kravene i lovverket er deretter omsatt og fastsatt i kommunens mål og planer, rutiner og retningslinjer.

Forebyggende skolemiljøtiltak

Asker kommune har etablert flere tiltak for skolemiljøarbeidet i kommunen. Blant annet er det etablert et læringsmiljøteam sentralt i Asker kommune (nærmere beskrevet i kap. 2). Læringsmiljøteamet bistår i de kommunale grunnskolenes arbeid både på systemnivå og i enkeltsaker. Dette arbeidet inkluderer kompetanseheving for ansatte ved skolene knyttet til trygt og godt skolemiljø, veiledning av skoleledere, lærere og andre ansatte i lokale læringsmiljø saker, bistand i skole-hjem samarbeid, bistand med aktivitetsplaner, samt hjelp til å håndtere klagesaker til Statsforvalter i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus. I intervju med både kommunalsjefene og ansatte i læringsmiljøteamet blir det opplyst at skolene i Asker er godt kjent med muligheten til å kontakte læringsmiljøteamet og at teamet får en del henvendelser. Samtidig opplyser ansatte i læringsmiljøteamet i intervju at bruken av

---

⁶ Asker kommune. Kommuneplan for Asker 2020-2032 Samfunnsdelen. Vedtatt av Asker kommunestyre 09.06.2020.

⁷ Asker kommune. Å høre til – temaplan for oppvekst. Behandlet politisk i kommunestyret 09.05.2023.

⁸ Asker kommune. Tilstandsrapport for grunnskole i Asker kommune 2023. Behandlet politisk i kommunestyret 11.06.2024.

⁹ Asker kommune. Trygt og godt leke- og læringsmiljø i barnehager og skoler. Sist oppdatert 25.11.2022.

¹⁰ Asker kommune. Trygt og godt leke- og læringsmiljø. Sist oppdatert 26.08.2024.

læringsmiljøteamet varierer mellom skolene. Noen av skolene har vært i kontakt med læringsmiljøteamet, for så å ikke benytte seg av læringsmiljøteamet på en god stund. I intervju får revisjonen videre opplyst at lederdialog mellom kommunalsjefene i kommunen og hver enkelt rektor bidrar til oversikt over hvordan skolene arbeider med skolemiljøet. I denne dialogen blir det blant annet svart ut en rekke spørsmål i egenvurderingsportalen Reflex, samt redegjort for skolemiljøarbeidet via tilstandsrapporter. Skolene skal også gjennomføre årlige ROS-analyser for risikoer knyttet til læringsmiljøarbeidet. Dersom dialogen avdekker behov for bistand, blir læringsmiljøteamet kontaktet. Videre blir det gjennomført en gjennomgang tre ganger i året, der læringsmiljøteamet og kommunalsjefene gjennomgår og vurderer arbeidet med skolemiljø ved de ulike skolene. I gjennomgangen som blir gjennomført i februar er resultatene fra Elevundersøkelsen (se kap. 3.5) alltid på agendaen. Dersom gjennomgangene viser at enkelte skole for eksempel har høye tall på svarene om mobbing, tar læringsmiljøteamet direkte kontakt med skolen etter avtale med kommunalsjefene.

Videre har Asker kommune innført Skolens-innsatsteam-mot-mobbing (SIM-team) på grunnskolene i kommunen. Hver skole skal etablere et lokalt SIM-team ved sin skole. De lokale teamene på skolene skal fungere som støttespiller for rektor i håndteringen av skolemiljø saker. I intervju går det fram at det varierer noe fra skole til skole hvordan en har valgt å organisere arbeidet med SIM, men at alle skoler skal ha dedikerte ressurspersoner eller grupper som arbeider spesielt med læringsmiljø. Læringsmiljøteamet viser i intervju til at SIM-teamene ble etablert fordi kommunen så et behov for økt kompetanse og kunnskap knyttet til arbeidet med trygt og godt skolemiljø ute på skolene. Revisjonen får videre opplyst at tid til SIM-team inngår i arbeidsavtalen til den enkelte ansatt som arbeidsplanfestet tid.

De lokale SIM-teamene på de ulike skolene møtes i egne nettverksmøter i regi av læringsmiljøteamet. Det er tre SIM-nettverk i kommunen; ett nettverk for ungdomsskolene, ett nettverk for PALS-skoler,¹¹ og ett for øvrige barneskoler. Det gjennomføres samlinger i SIM-nettverkene tre ganger i året. Møtene i SIM-nettverkene er en arena der kommunen kan drive kompetanseheving og skape bevissthet i arbeidet knyttet til skolemiljø. Rådgiverne opplever at nettverkssamlingene er en viktig del av arbeidet med trygt og godt skolemiljø, og at de ansatte i skolene er opptatt av erfaringsdeling og kompetanseheving på tvers av skolene.

I intervju får revisjonen opplyst at skolene ikke er pålagt å delta på samlingene i SIM-nettverkene, men at kommunalsjefene sterkt oppfordrer til at representantene for SIM-teamene stiller på nettverkssamlingene. Læringsmiljøteamet erfarer at de fleste skolene stiller i nettverksmøtene, men at ikke alle skolene stiller hver gang og at det kan være behov for å purre for å få skolene til å delta.

Satsingen på SIM-team blir gjennomført i forbindelse med at Asker kommune deltar i partnerskap med læringsmiljøprosjekt ved Læringsmiljøsentret¹² ved Universitetet i Stavanger (UiS) gjennom ordningen Desentralisert kompetanseutvikling (Dekom). Målsetningen ved å delta i prosjektet er å fremme et trygt og godt skolemiljø. I Asker kommune deltar alle kommunale grunnskoler og det arbeides med læringsmiljø, skole-hjem samarbeid og inkludering og tilrettelegging. Asker kommune rapporterer om partnerskapet til Statsforvalter

---

¹¹ PALS er en skoleomfattende innsatsmodell. Den består av systematiske og effektive forebyggingstiltak som retter positiv oppmerksomhet mot alle skolens elever. For å bli PALS-skole må om lag 80% av de ansatte ønske å bruke PALS.

¹² For mer informasjon om Læringsmiljøsentret: <https://www.uis.no/nb/laringsmiljosenteret>. Universitetet i Stavanger driver Læringsmiljøsentret på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet.

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus. I rapporteringen til Statsforvalteren viser kommunen til at tiltakene blant annet har bidratt til en ønsket praksisendring, økt oppmerksomhet om temaene og at tiltakene er gjennomført som planlagt. Videre rapporterer kommunen at flere skoler har kommet lenger i sin implementering av SIM på sin skole enn før deltagelse i prosjektet og at aktivitetsplikten og kommunens rutiner følges i større grad enn tidligere. Samtidig rapporteres det at det fremdeles er variasjon både mellom skolene og innad på skolene i forhold til etterlevelse av regelverket og kapasitet til å inkludere alle elever.¹³

I intervju med kommunalsjefene går det frem at det ikke er lagt sentrale føringer for bruk av skolemiljøprogram fra sentralt nivå i kommunen. Revisjonen får opplyst at 14 barneskoler i Asker kommune er, eller er i ferd med å bli, *Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling*-skoler (PALS). Rådgivere i læringsmiljøteamet har kompetanse på PALS og bidrar med å veilede skolene i deres arbeid med PALS. I intervju forteller rådgivere i Læringsmiljøteamet at skolene som er PALS-skoler oppleves å ha et bevisst forhold til skolemiljøarbeidet, men det varierer likevel noe fra skole til skole hvor godt PALS-skolene arbeider med både med PALS spesielt og skolemiljøet i sin helhet. Det blir vist til at for eksempel utskiftninger i personalet eller i skoleledelse kan gjøre at PALS-arbeidet får mindre fokus i perioder. Videre får revisjonen opplyst at noen skoler har valgt SMART-oppvekst som et supplement til PALS.

Videre har Asker kommune startet opp sitt eget program MAIS (Mer Aktivitet i Skolen). Målsetningene med dette programmet er å fremme et trygt og inkluderende leke- og læringsmiljø, mer elevengasjement og medvirkning, og skape mer fysisk aktivitet i skolehverdagen. Alle barneskolene i kommunen har fått tilbud om å være med på MAIS-programmet og det er frivillig å delta. I programmet kan elever på 4. trinn – 7. trinn søke om å bli «MAIS-elev». MAIS-elevene har blant annet ansvar for å være en god rollemodell, og å inkludere alle som ønsker å delta på aktiviteter.¹⁴ Alle elever som blir valgt ut til å være MAIS-elever får opplæring. En lærer i Asker-skolen er frikjøpt i 20 prosent for å følge opp både elever og voksen på skolene som bruker MAIS-programmet.

3.3.2 Vurdering

Revisjonens vurdering er at Asker kommune gjennom overordnede mål, planer og føringer har lagt til rette for at det skal arbeides systematisk med det forebyggende skolemiljøarbeidet. Undersøkelsen viser at det foreligger mål og planer for arbeidet med skolemiljø i kommunen. Videre mener revisjonen at det er positivt at kommunen har etablert et læringsmiljøteam som kan bistå skolene både i systemarbeid og enkeltsaker. Revisjonen mener også at det er positivt at kommunen har iverksatt ulike tiltak for at skolene skal ha verktøy til å arbeide med skolemiljøet lokalt på skolene.

3.4 Mål, planer og tiltak ved de enkelte skolene

3.4.1 Datagrunnlag

Mål og planer

Asker kommune har utarbeidet en *sjekkliste for å fremme trygt og godt læringsmiljø*. Her går det fram at alle skoler skal utarbeide lokale rutiner for sitt arbeid med å fremme et trygt og godt læringsmiljø, med utgangspunkt i Asker kommunes rutiner. Skolens lokale rutiner skal

---

¹³ Utdanningsdirektoratet. Rapportering Læringsmiljøsentret – Oslo Viken – Desentralisert ordning- Rapportering 2023/2024. Kopiert 23.03.2024.

¹⁴ Asker kommune. MAIS steg-for-steg. Uten dato

omhandle klasseledelse, struktur og regler, lærer-elevrelasjonen, sosial kompetanse, psykisk helse, hjem-skole-samarbeid og fysisk miljø. Ansvarlig for dette er rektor ved hver skole og dokumentet skal evalueres årlig og oppdateres ved behov.

Ved de fire utvalgte skolene er det utarbeidet lokale planer for trygt og godt skolemiljø i ulike format og med ulikt innhold. En av planene har tittelen «handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø 2024-2025»¹⁵ og består utelukkende av et årshjul med psykososiale tiltak ved skolen. På skolens interne side som er tilgjengelig for skolens ansatte¹⁶ lenkes det også Utdanningsdirektoratets nettsider om trygt og godt skolemiljø. Planen ved en annen skole er utformet som en brosjyre¹⁷ med blant annet skolens årshjul, definisjon av mobbing og skolens visjon for arbeidet med skolemiljøet. Dette dokumentet er ikke navngitt. Ved den tredje skolen har planen navnet «rutiner for et godt læringsmiljø».¹⁸ Dokumentet er utarbeidet som et overordnet rutinedokument, der forebyggende tiltak blir oppsummert, aktivitetspliktene blir ramset opp med noe forklarende tekst på hvert punkt og det går fram mål for læringsmiljøet. Ved den fjerde skolen har dokumentet tittelen «handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø»¹⁹ og inneholder informasjon om aktivitetsplikten, informasjon om det forebyggende arbeidet ved skolen, informasjon om kommunikasjon mellom lærer-elev-foresatte og informasjon om hvordan elev/foresatte kan melde til statsforvalter.

I intervjuene revisjonen har gjennomført på de fire skolene går det fram at rektor eller andre i skoleledelsen gjennomgår de overordnede dokumentene for de ansatte ved oppstart av hvert skoleår. I intervju med kontaktlærere blir det gitt uttrykk for at man kjenner til skolens lokale dokumenter. Ved skolen som har den mest utfyllende handlingsplanen blir det kommentert at kontaktlærerne opplever at innholdet i planen i stor grad reflekterer det arbeidet de gjør i skolehverdagen. Ved en annen skole blir det kommentert at det utarbeides årshjul for sosiale tiltak i hver enkelt klasse årlig med utgangspunkt i skolens temaplan.

Det er utarbeidet skriftlige mål/visjoner for skolemiljøarbeidet ved tre av fire av de utvalgte skolene.

Forebyggende skolemiljøtiltak

Som nevnt i kap. 3.3 opplyser kommunalsjefene for skole at det ikke er krav om å implementere bestemte skolemiljøprogram ved skolene i Asker. Det blir i intervju vist til at det ikke er valget av skolemiljøprogram som avgjør om skolene arbeider systematisk med skolemiljøet, men at Asker kommune som skoleeier har fokus på det systematiske arbeidet som blir gjort på skolene. En viktig målsetning er at skolene har en aktiv holdning og tilnærming til trygt og godt skolemiljø. Samtidig er det rom for lokale tilpasninger og at lokale skoleledere må avgjøre hva som passer best for sin skole. Det blir videre vist til at PALS er et nyttig verktøy for de skolene som ønsker å bli/har blitt PALS-skoler. Én av de utvalgte skolene var i ferd med å revitalisere

---

¹⁵ Asker kommune. Handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø Spikkestad barneskole 2024-2024. Dato 01.08.24.

¹⁶ Det er utarbeidet et eget GoogleDocs-område som bare ansatte og ledere ved skolen har tilgang til. Revisjonen har fått tilgang til dette område i forbindelse med revisjonen.

¹⁷ Asker kommune. Brosjyre uten navn. Midtbygda skole. Ikke datert.

¹⁸ Asker kommune. Frydenlund skole – rutiner for godt læringsmiljø. Ikke datert.

¹⁹ Asker kommune. Handlingsplan for et trygt og godt læringsmiljø – Nesøya skole. Revidert høsten 2024.

arbeidet med PALS på skolen. De tre andre skolene benyttet trivselslederprogrammet (TL)²⁰ eller tilsvarende program.

Som det går fram i kap. 3.3 har Asker kommune bestemt at skolene skal etablere lokale SIM-team på skolene. Det er rektor ved hver enkelt skole som har ansvar for å etablere og lede SIM-team lokalt på skolen. Teamene skal fungere som støttespillere for rektor i håndteringen av skolemiljøsaker. Av de fire utvalgte skolene har to etablert SIM-team. I intervju med en av rektorene på en skole som ikke har etablert SIM-team, går det fram at det har blitt gjort forsøk på å etablere SIM-team ved skolen, men at det på grunn av utskiftninger i personalgruppen har vært krevende å opprettholde og at få ansatte melder seg til å delta. Dette blir bekreftet i intervju med kontaktlærerne. Ved den andre skolen får revisjonen opplyst at det er en målsetning å etablere SIM-team i løpet av skoleåret 2024/2025.

I spørreundersøkelsen fikk alle som arbeider ved skolene spørsmål om i hvilken grad de opplever at skolen har iverksatt tilstrekkelige forebyggende tiltak for å hindre brudd på elevens rett til et trygt og godt skolemiljø. Som det går fram av figuren under fordeler svarene seg ganske likt mellom i stor grad og i noen grad. Videre svarer 14 prosent i liten grad, én prosent²¹ svarer *ikke i det hele tatt* og fem prosent svarer *vet ikke*. I spørreundersøkelsen er det særlig respondenter fra to av de fire skolene som svarer *i liten grad*. Dette er de to skolene som ikke har etablert SIM-team.

Figur 2: Forebyggende tiltak – alle fire skoler – prosent

Videre får revisjonen i intervju med rektorer og kontaktlærere ved de utvalgte skolene opplyst at det er satt i verk flere ulike forebyggende skolemiljøtiltak på den enkelte skole og i den enkelte klasse. Kontaktlærerne forteller i intervju at det blant annet gjennomføres musikal, ulike samlinger, lekegrupper, uteskole, aktivitetsdager og ulike turneringer på tvers av klasser og trinn.

²⁰ Trivselslederprogrammet (TL) er et program der enkelte elever er mobbefire trivselsledere som skal bidra til bedre samhandling og tryggere skolemiljø gjennom organisert aktivitet i friminuttene. Det er også mulig å bruke TL til økt aktivitet og inkludering i undervisningen.

²¹ Dette tilsvarer to respondenter

3.4.2 Vurdering

Undersøkelsen viser at skolene delvis har utarbeidet lokale planer for trygt og godt skolemiljø. Samtidig merker revisjonen seg at planene/dokumentene er svært ulikt utformet, har ulikt innhold og ulike navn. Planer og rutiner ved skolene har også flere mangler sett opp mot føringene til Asker kommune. Blant annet mangler noen av dokumentene omtale av krav i opplæringsloven og aktivitetsplikten (dette er nærmere omtalt i blant annet kap. 4.3, 4.4 og 4.6). Det er heller ikke alle skolene i undersøkelsen som har formulert mål for sitt skolemiljøarbeid. Revisjonen vil presisere viktigheten av at den enkelte skole har et systematisk og planmessig forebyggende arbeid for å ivareta elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø. Det er i den forbindelse ikke tilfredstillende at ikke alle skoler har etablert en lokal plan for trygt og godt skolemiljø med det innholdet det blir stilt krav om i kommunen.

Videre går det fram i undersøkelsen at det blir gjennomført en rekke forbyggende tiltak for skolemiljøet på de utvalgte skolene. Samtidig viser undersøkelsen at totalt 15 prosent av ansatte ved de utvalgte skolene svarer *i liten grad* eller *ikke i det hele tatt* på spørsmål om skolen har iverksatt tiltak for å hindre brudd på elevens rett til et trygt og godt skolemiljø. Dette indikerer etter revisjonens vurdering at det er behov for å tydeliggjøre og arbeidet med forebyggende tiltak på enkelte skoler. Revisjonen mener også at det er uheldig at to av de fire skolene på revisjonstidspunktet ikke har etablert et SIM-team, da dette synes å være et godt og hensiktsmessig tiltak i det systematiske skolemiljøarbeidet. Når en skole erfarer at det er utfordrende å få ansatte til å bidra i et slikt arbeid, bør det undersøkes konkret hva som er årsakene til dette, og om det mulig å iverksette tiltak for å øke interessen for å bidra.

Revisjonen ønsker samtidig å understreke at mål, planer og tiltak i seg selv ikke garanterer et godt forebyggende arbeid. Det bidrar imidlertid til å sikre systematikk i arbeidet.

3.5 Læringsmiljø- og trivselsundersøkelser

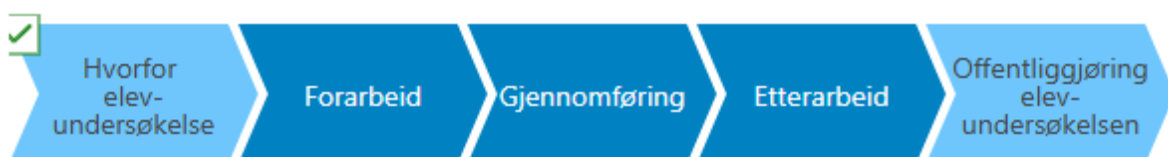
3.5.1 Datagrunnlag

I intervju med kommunalsjefene for skole får revisjonen opplyst at Asker kommune gjennomfører både Elevundersøkelsen, Klasse-trivsel og en egen undersøkelse til foreldre hvert år (se delkapittel 3.6 for mer informasjon om foreldreundersøkelsen).

Elevundersøkelsen

Elevundersøkelsen gjennomføres på 5. trinn, 6. trinn og 7. trinn ved barneskolene i Asker kommune. Det er utarbeidet en prosessbeskrivelse i kommunens kvalitetssystem. Her går det blant annet fram at det før undersøkelsen gjennomføres skal være en gjennomgang av ord og uttrykk som kan være vanskelig å forstå for elevene. Det er spesielt viktig å støtte elevene på 5. trinn, som svarer på undersøkelsen for første gang. Under «etterarbeid» går det fram at skolen skal hente ut resultater, analysere og følge opp resultatene. Analysearbeidet er også en del av den årlige lederdialogen og lokal tilstandsrapport.

Figur 3: Elevundersøkelsen

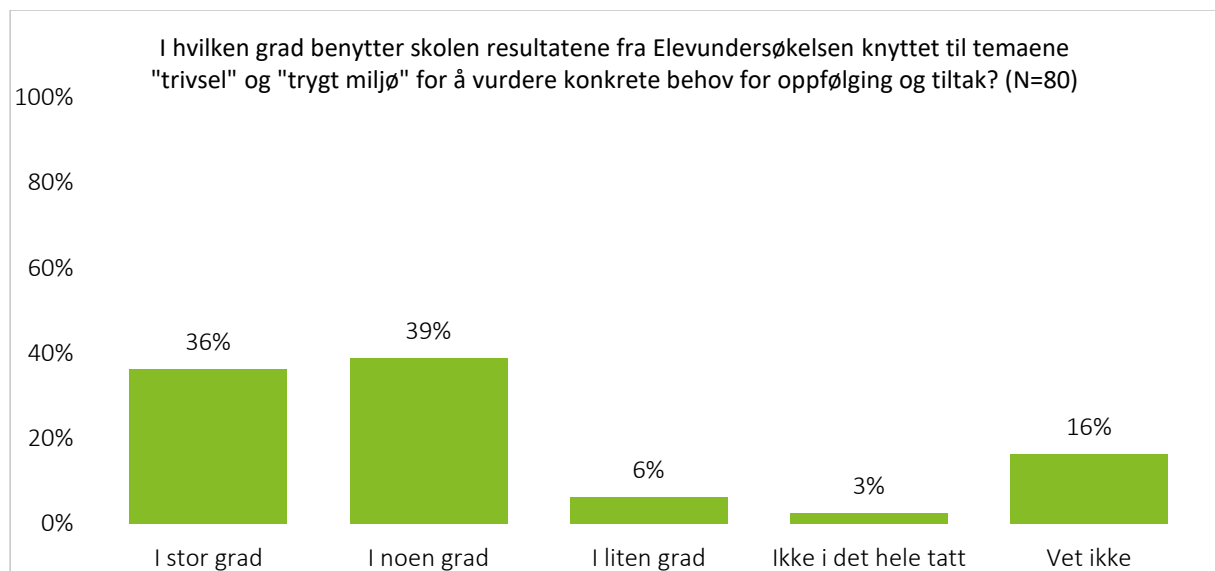

Videre er det utarbeidet en egen rutine resultatoppfølging.²² Her framgår det at når resultatene fra undersøkelsen foreligger, skal skolene hente ut resultatene for analyse og oppfølging. I kommunens rutine foreslås det at «elever, elevråd, alle involverte foreldre, FAU, SU, alle involverte ansatte, alle lærere og skoleledelsen» skal involveres i resultatoppfølgingen av Elevundersøkelsen. Det går ikke fram hva som menes med «alle involverte foreldre» og «alle involverte ansatte». I intervju med rådgivere i Asker kommune sitt læringsmiljøteam går det fram at resultatene fra elevundersøkelsen varierer fra år til år, noe som kan gjøre at det er utfordrende å følge opp resultatene i tilstrekkelig grad. Samtidig blir det understreket at rådgiverne ikke har noen indikasjon på at rutineene for oppfølging av Elevundersøkelsen ikke blir fulgt i skolene og at deres oppfatning er at skolene arbeider med Elevundersøkelsen i tråd med kommunale rutiner.

Kommunalsjefene viser til at lederdialogen gir innsikt i arbeidet med Elevundersøkelsen. Her har det blant annet blitt gitt tilbakemelding om at noen av spørsmålene i undersøkelsen er for avanserte, dette gjelder særlig for de yngste elevene. Konkrete tiltak etter at resultatene foreligger blir også diskutert i lederdialogen med den enkelte rektor og med læringsmiljøteamet. For skoleåret 2023/2024 fikk alle grunnskolene i kommunen der resultatene viste at over 10 prosent av elevene har opplevd å bli mobbet det siste skoleåret, oppfølging fra læringsmiljøteamet. I intervju blir det pekt at man på den måten får brukt ressursene på en treffsikker måte.

I spørreundersøkelsen fikk alle avdelingsledere og kontaktlærere spørsmål om i hvilken grad skolen benytter resultatene fra Elevundersøkelsen knyttet til temaene «trivsel» og «trygt miljø» for å vurdere konkrete behov for oppfølging og tiltak. Som det går fram i figuren under svarer nesten 40 prosent *i noen grad*.

Figur 4: Elevundersøkelsen - alle fire skoler – prosent

Svarfordelingen varierer noe mellom skolene, men gir ikke indikasjoner på tydelige forskjeller mellom de fire utvalgte skolene. Ved en av skolene er det likevel flere som svarer *vet ikke* enn ved de andre skolene.

²² Asker kommune. Rutine for oppfølging og analyse av resultater fra elevundersøkelsen. Ikke datert.

I intervju med rektorer og kontaktlærere ved de fire utvalgte skolene får revisjonen opplyst at det er etablert praksis å følge resultatene fra Elevundersøkelsene. Elevundersøkelsen blir gjennomført fra 5.-7. ved alle skolene og resultatene blir gjennomgått av rektor og avdelingsledere før den blir presentert for resten av personalet på alle de utvalgte skolene.

Klassetrivsel

Skolene i Asker kommune gjennomfører også Klassetrivsel for elever fra 3.-7. trinn hvert år. Klassetrivsel er en ikke-anonym undersøkelse, og skal bidra til at ansatte ved skolen får viktig informasjon om hvordan enkeltelever har det på skolen. Rutinene for gjennomføring av Klassetrivsel er tilgjengelig i kommunens kvalitetssystem. I rutinene går det fram en forventning om at man gjennomfører Klassetrivselundersøkelsen som forberedelse til elevsamtaler og utviklingssamtaler.²³ Det går fram av Asker kommune sin rutine for resultatoppfølging på skoleområdet at alle involverte ansatte, alle involverte lærere og skoleledelsen alltid skal involveres i arbeidet med resultatene.²⁴ Dersom resultatene fra Klassetrivsel vekker bekymring hos ansatte ved skolen skal det settes inn skolemiljøtiltak. Resultatene fra Klassetrivsel skal også arkiveres i den/de aktuelle elevenes elevmapper i P360.²⁵

Tilbakemeldingene fra rektorer og ansatte er at Klassetrivsel gir noe mer verdifull og konkret informasjon enn Elevundersøkelsen, og at motivasjonen for å gjennomføre Klassetrivsel derfor er høy. Klassetrivsel kartlegger helt konkret om det er elever som opplever at de ikke har venner i klassen eller som ikke har noen å leke med i friminuttene. I intervju med rådgiverne i læringsmiljøteamet vises det til at Asker kommune også har utviklet en egen Klassetrivsel 2-undersøkelse. Denne gjennomføres dersom det fortsatt er utfordringer med trivselen til en eller flere elever til tross for at tiltak har blitt satt i verk.

I intervju med rådgivere i læringsmiljøteamet går det fram at funn fra Klassetrivsel alltid skal følges opp med samtaler med eleven det er knyttet bekymring til. Rådgiverne opplever samtidig at det er noe variasjon i hvordan skolene og lærerne følger opp resultatene fra Klassetrivsel. Eksempelvis har læringsmiljøteamet opplevd at ikke alle lærere følger opp resultatet i tilstrekkelig grad, i etterkant av undersøkelsen.

I intervju med rektorer og kontaktlærere ved de utvalgte skolene får revisjonen opplyst at Klassetrivsel blir i større grad gjennomført og fulgt opp i de enkelte klassene enn Elevundersøkelsen. Etablert praksis ved alle de fire skolene er at ledelsen på skolen og/eller skolens SIM-team blir informert ved negative resultater. Ved tre av fire skoler blir Klassetrivsel gjennomført fra 3.-7. trinn. Ved en av skolene blir Klassetrivsel gjennomført fra 2.-7. trinn.

Videre får revisjonen opplyst at det ved alle de fire skolene blir gjennomført tilpassede kartlegging for elevene på de minste trinnene gjennom samtaler med aldersadekvate spørsmål og ulike enkle verktøy for å kartlegge sosiale relasjoner mellom elevene i klassen.

3.5.2 Vurdering

Både Elevundersøkelsen og andre trivselsundersøkelser benyttes av skolene for å kartlegge blant annet trivsel, mobbing, krenkelser og andre forhold knyttet til skolemiljø og videre til å vurdere behov for tiltak. Viktigheten av å gjennomføre denne type undersøkelser, går etter

---

²³ Asker kommune. Nivå 1 – Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Mobbing og mistrivsel – Følg med – Klassetrivsel. Godkjent 29.05.2024.

²⁴ Asker kommune. Rutine for oppfølging og analyse av resultater fra elevundersøkelsen. Ikke datert.

²⁵ Asker kommune. Nivå 1 – Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Mobbing og mistrivsel – Følg med – Klassetrivsel. Godkjent 29.05.2024.

revisjonen sin vurdering tydelig fram i overordnede prosedyrer. Revisjonen mener også at det positivt at Elevundersøkelsen gjennomføres på andre trinn enn de som er obligatoriske, samt at Elevundersøkelsen blir supplert med andre undersøkelser.

Samtidig indikerer resultatene fra spørreundersøkelsen at det er potensiale til å i større grad benytte læringsmiljø- eller trivselsundersøkelser for å avdekke utfordringer og som grunnlag for å iverksette forebyggende tiltak ved skolene. Revisjonen mener at det kan være hensiktsmessig at kommunen følger opp skolenes praksis for bruk av informasjon og resultater fra både Elevundersøkelsen og andre trivselsundersøkelser, for å sikre at resultater følges opp og benyttes i det forebyggende skolemiljøarbeidet. Basert på resultatene fra årets Elevundersøkelse (se kap.2) synes det særlig viktig å følge opp resultatene på 5. trinn ved skolene, da disse til dels ligger langt over gjennomsnittet både i kommunen og landet.

3.6 Involvering av elever og foreldre i planlegging og gjennomføring av skolemiljøarbeidet

3.6.1 Datagrunnlag

Involvering av elever

Involvering av elever er en del av rutinene for arbeidet med trygt og godt skolemiljø i Asker kommunes kvalitetssystem. I rutinene går det fram at faste elevsamtaler gjennomføres minimum to ganger i året, og at hensikten med elevsamtalene er dialog om elevens faglige og sosiale utvikling på skolen, og skal bidra til økt lærelyst og elevmedvirkning. Elevsamtalen dokumenteres i P360, og fungerer også som en forberedelse til utviklingssamtalen.²⁶ Utviklingssamtalen er en dialog mellom skolen, elev og foresatte om elevens utvikling faglig og sosialt på skolen. Utviklingssamtale gjennomføres minimum to ganger i året. I Asker kommune er det fast praksis at eleven deltar i utviklingssamtalen, men skolen må vurdere i hvor stor grad eleven skal delta, og avgjøre hvilke temaer som skal diskuteres sammen med eleven.²⁷

I intervju får revisjonen opplyst at det er etablert elevråd ved alle de fire utvalgte skolene. Videre er det ved flere skoler satt av tid i timeplanen til miljø- og medbestemmelsestimer der elevene skal medvirke. Ved en av skolene har elevrådet fått ansvar for å gjennomføre rollespill knyttet til ulike scenarioer for skolemiljø med de andre elevene ved skolen. Ved en annen skole er det etablert «PALS-barna». Dette er en gruppe med elever som deltar i møte med de ansattes PALS-gruppe. Formålet er at PALS-barne skal kunne komme med innspill til PALS-arbeidet. Ved en av de utvalgte skolene har skolen i egen ROS-analyse vurdert at skolen «ikke har reell system/rutine for medbestemmelse.» Det går fram at selv om det etablert elevråd ved skolen, så varierer det hvor mye elevene får anledning til medbestemmelse.

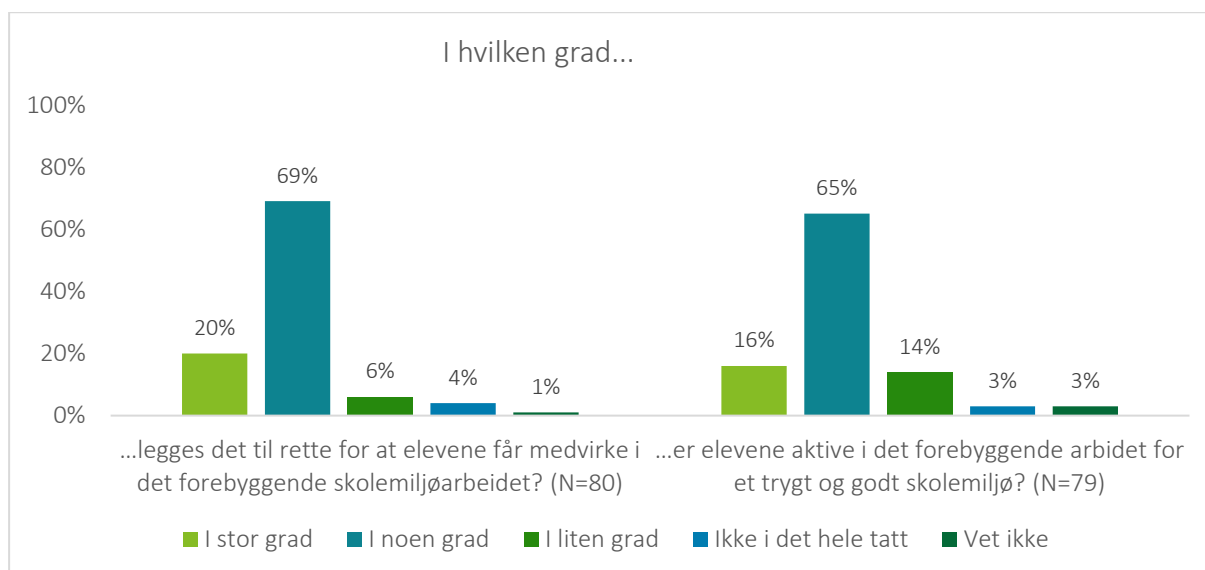
I spørreundersøkelsen fikk avdelingsledere og kontaktlærere spørsmål om i hvilken grad det legges til rette for at elevene får medvirke i det forebyggende skolemiljøarbeidet og i hvilken grad elevene er aktive i det forebyggende arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Som det går fram i figuren under, svarer et flertall av respondentene *i noen grad* på begge spørsmålene. Det er ikke store ulikheter mellom svarene fra de utvalgte skolene. Unntaket er at det ved en av de utvalgte skolene ikke er noen som svarer at elevene *i stor grad* er aktive i det forebyggende arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.

---

²⁶ Asker kommune. Nivå 1 – Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Mobbing og mistrivsel – Følg med - Elevsamtale. Godkjent 21.12.2022.

²⁷ Asker kommune. Nivå 1 – Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Mobbing og mistrivsel – Følg med - Utviklingssamtale. Godkjent 26.06.2024.

Figur 5: Medvirkning fra elever - alle fire skoler – prosent

Involvering av foreldre

De foresatte involveres på ulike måter i planleggingen og gjennomføringen av det forebyggende skolemiljøarbeidet. Blant annet gjennomfører Asker kommune foreldreundersøkelser. I rutine for foreldreundersøkelse går det fram at undersøkelsen gjennomføres for foreldre på 2. trinn, 4. trinn og 6. trinn. Undersøkelsen sendes til en av elevens foreldre.²⁸ Foreldreundersøkelsen er utarbeidet lokalt i Asker kommune, men noen momenter er hentet fra Foreldreundersøkelsen som tidligere ble sendt ut av Utdanningsdirektoratet og et av temaene er trygt og godt skolemiljø. Ansatte og FAU ved skolene får medvirke i prosessen med å velge indekser og spørsmål som skal inkluderes i undersøkelsen. Det vises til at dette bidrar til at spørsmålene i undersøkelsen er dekkende for behovene kommunen har for å kartlegge foreldrenes opplevelse av Askerskolen.²⁹ I intervju med kommunalsjefene får revisjonen opplyst at resultatene fra foreldreundersøkelsen generelt viser at foreldrene er fornøyde med skolemiljøarbeidet, samtidig som resultatene variere noe fra skole til skole.

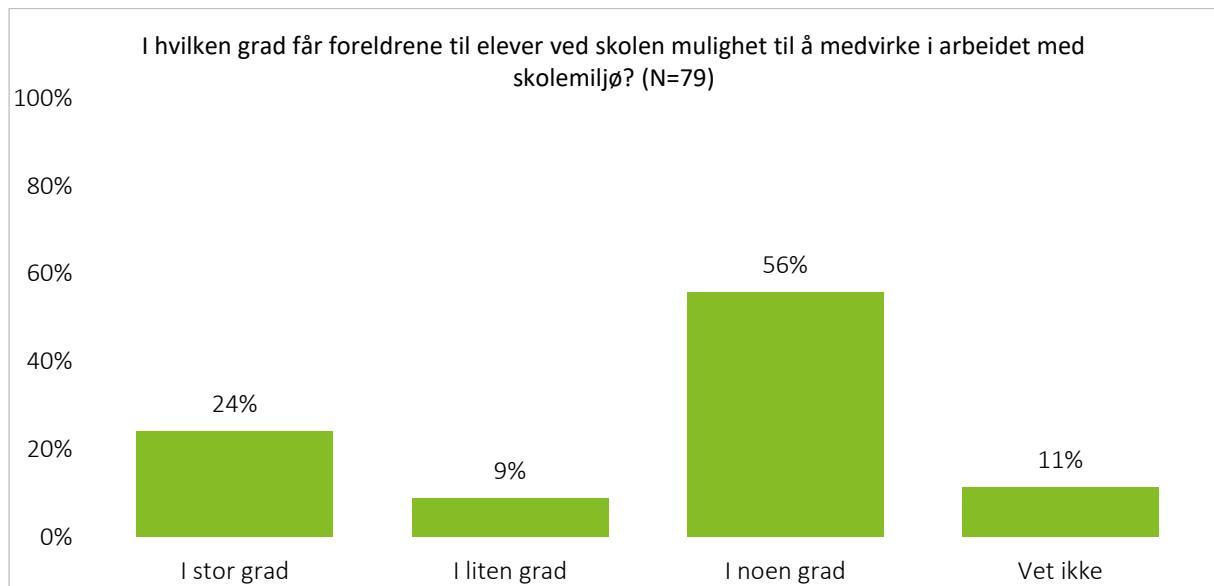
I *sjekkliste for å fremme trygt og godt læringsmiljø* går det fram at de foresatte skal involveres i planleggingen og gjennomføringen av skolens arbeid med trygt og godt skolemiljø. Læringsmiljøteamet viser i intervju til at det er en forventning fra kommunen sentralt om at skolene skal følge opp det som går fram av sjekklisten, samtidig er rådgiverne kjent med at det varierer noe fra skole til skole i hvilken grad skolene klarer å skape en dialog med foreldrene om arbeidet uten at det blir enveiskommunikasjon fra skolene. Det kan for eksempel være variasjoner i hvordan skolene organiserer foreldremøtene. Dette bekreftes i intervju på de fire utvalgte skolene. Det blir vist til at det alltid er et ønske fra skolene å involvere de foresatte i arbeidet med trygt og godt skolemiljø, men at det kan variere hvor mye de foresatte ønsker å være involvert, både mellom skoler og mellom klasser. Flere skoler viser til positive erfaringer med å presentere ulike caser knyttet til skolemiljø på foreldremøter, for drøfting i grupper. Alle de fire skolene peker også på at FAU er aktive bidragsyter lokalt i klassene ved å for eksempel bake til sosiale skolearrangement eller arrangere vennegrupper med elever i klassen.

²⁸ Asker kommune. Nivå 1 Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Skole – Foreldreundersøkelsen. Godkjent 08.11.2023.

²⁹ Asker kommune. Tilstandsrapport for grunnskolen 2023.

I spørreundersøkelsen fikk avdelingsledere og kontaktlærere spørsmål om i hvilken grad foreldre til elever ved skolen får mulighet til å medvirke i arbeidet med skolemiljø. Som det går fram av figuren under svarer flertallet av respondentene *i noen grad* på spørsmålet.

Figur 6: Foreldremedvirkning - alle fire skoler – prosent

I intervju med rådgiverne i læringsmiljøteamet vises det til at flere skoler i Asker bruker *Dialogmodellen*³⁰ for å involvere foreldrene i skolemiljøarbeidet. Flere av de utvalgte skolene bekrefter dette i intervju med revisjonen. Dialogmodellen tar utgangspunkt i et forsknings- og utviklingsprosjekt om forebygging av mobbing. Ved bruk av dialogmodellen skal ansatte i skolen snakke om skolemiljø med elever som er involvert i mobbing, for så å ta et møte med foreldrene til de aktuelle elevene. Rådgiverne viser til at møtene med foreldrene er nyttige, og at det gir foreldrene en mulighet til å møtes for å snakke og drøfte konkrete situasjoner knyttet til skolemiljø som deres barn er involvert i. Det understrekes i intervju at en viktig forutsetning er at det har blitt gjennomført samtaler med de involverte eleven før samtale med foreldre.

3.6.2 Vurdering

Undersøkelsen viser at foreligger skriftlige rutiner og prosedyrer for at skolene skal involvere elevene og foresatte i arbeidet med skolemiljø. Selv om undersøkelsen viser at både elever og foreldre involveres i det forebyggende skolemiljøarbeidet, viser undersøkelsen også at det er mange som gir uttrykk for at elever og foreldre kun i noen grad involveres. Dette indikerer etter Deloitte sin vurdering at det er potensial for ytterligere involvering av både elever og foresatte, og viser viktigheten av at både den enkelte skole og kommunen som skoleeier har fokus på hvordan man kan arbeide for å involvere og engasjere foreldre og elever i skolemiljøarbeidet.

³⁰ Dialogmodellen er en modell utviklet i samarbeid mellom Universitetet i Agder, Sørlandets sykehus, avdeling for barn og unge psykiske helse (A-BUP), Kristiansand kommune og KS. For mer informasjon se: dialogmodellen.no

3.7 Evalueringer av det forebyggende skolemiljøarbeidet

3.7.1 Datagrunnlag

På overordnet nivå blir tilstanden i Askerskolen evaluert av kommunaldirektør i forbindelse med den politiske behandlingen av tilstandsrapporten for grunnskolen i Asker kommune. Tilstandsrapportene behandles i Ungdomsrådet, Utvalg for oppvekst og i Kommunestyret. I tilstandsrapporten for grunnskole i Asker kommune 2023 blir det blant annet vist til at utvikling med ufrivillig fravær og økt rapportering av mobbing gir grunn til bekymring og at Asker kommune satser på videre arbeid over tid for å skape en god systematikk i oppfølging av dette. Videre blir det forebyggende skolemiljøarbeidet evaluert i lederdialog mellom kommunalsjefer og rektorer, lokale tilstandsrapporter og kvalitetsoppfølging. I disse prosessen gjør rektor ved skolen rede for skolemiljøarbeidet som har blitt gjennomført ved skolen siden sist lederdialog og det blir vurdert hvordan dette har fungert.

På nettsiden *trygt og godt leke- og læringsmiljø i barnehager og skoler*³¹ går det fram at voksne i barnehager og på skoler skal evaluere egen praksis jevnlig og bidra til erfaringsdeling og læringsfelleskap. Det går også fram at man burde evaluere i samarbeid med foresatte. Utover dette framgår det ikke hva som menes med evaluering eller hvordan dette skal gjøres.

Lokale planer og dokumenter for skolemiljøarbeidet ved de fire utvalgte skolene omtaler ikke evalueringer av det forebyggende skolemiljøarbeidet.

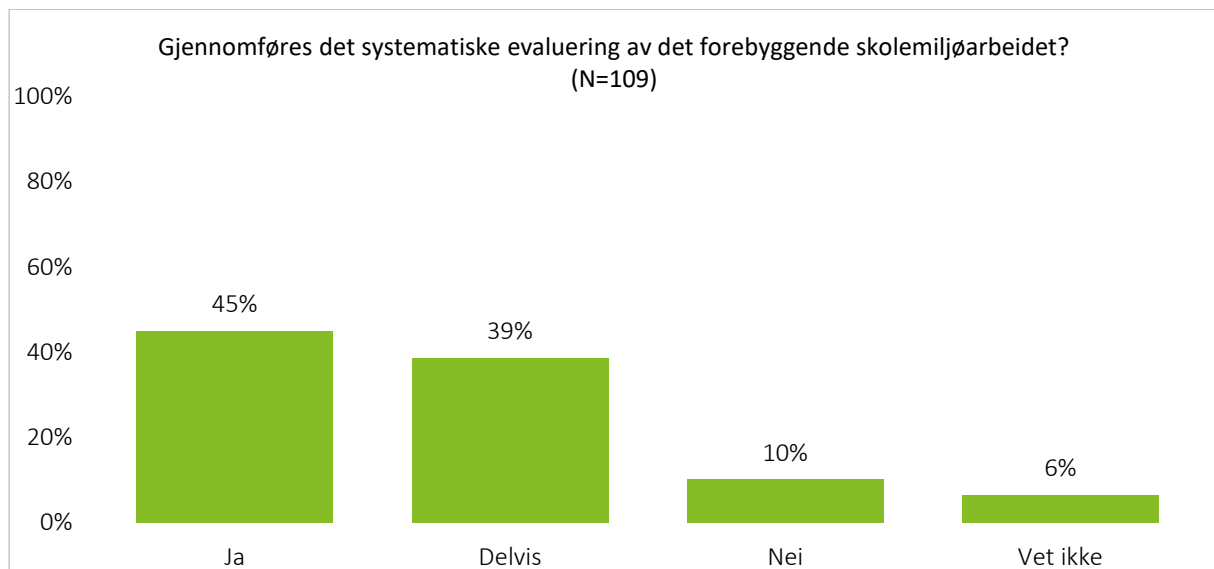
I intervju med rektorer og kontaktlærere ved de fire skolene går det fram at det gjennomføres evalueringer av de forebyggende skolemiljøarbeidet med varierende systematikk. Ved en av de utvalgte skolene har revisjonen mottatt skriftlige evalueringer pr. klasse der de ulike skolemiljøtiltakene blir evaluert. Ved de tre andre skolene får revisjonen opplyst at det blir gjennomførte evalueringer i forbindelse med faste trinnmøter eller i etterkant av sosiale arrangementer eller lignende, uten at evalueringene dokumenteres.

I spørreundersøkelsen fikk avdelingsleder og alle lærere spørsmål om det gjennomføres systematiske evalueringer av det forebyggende skolemiljøarbeidet. Resultatene fra spørreundersøkelsen viser at 45 prosent svarer *ja*, 39 prosent svarer *delvis*, 10 prosent svarer *nei* og 6 prosent svarer *vet ikke*. Resultatene fra tre av skolene er forholdsvis likt fordelt. Ved den skolen der revisjonen har mottatt eksempler på skriftlige evalueringer, er det klart flest respondenter som har svart *ja* på at det gjennomføres systematiske evalueringer og ingen som har svart *nei*.

---

³¹ Tilgjengelig fra: <https://www.asker.kommune.no/skole-og-utdanning/trygt-og-godt-skolemiljo/trygt-og-godt-leke--og-laringsmiljo-i-barnehager-og-skoler/>

Figur 7: Evaluering av det forebyggende skolemiljøarbeidet - alle fire skoler – prosent

3.7.2 Vurdering

Undersøkelsen viser at det varierer i hvilken grad det gjennomføres jevnlig evalueringer av det forebyggende skolemiljøarbeidet, og at det varierer hvor systematiske de evalueringene som gjennomføres er. Det foreligger heller ingen omtaler av evalueringer i skolens planer for trygt og godt skolemiljø. Dette indikerer etter revisjonens vurdering at det ikke er tilstrekkelige systemer for å sikre at det blir gjennomført evalueringer av det forebyggende skolemiljøarbeidet på den enkelte skole. Revisjonen mener det er viktig at evalueringene av det forebyggende arbeidet er systematiske, og vil anbefale at alle skolene inkluderer omtale av evalueringer av skolemiljøarbeidet i sine planer, årshjul eller tilsvarende. Systematiske evalueringer kan bidra til å identifisere utfordringer eller mangler og bidra til at målrettede tiltak kan iverksettes. Det å vurdere hvilke tiltak som fungerer godt og hvilke tiltak som fungerer mindre godt, og vurdere behov for andre eller justere tiltak, er en viktig del av det å evaluere hvordan det systematiske skolemiljøarbeidet fungerer. Videre kan systematiske evalueringer bidra til å redusere risikoen for at tiltak som ikke fungerer tilstrekkelig blir videreført uten justeringer.

4 Systemer for å fange opp og håndtere tilfeller der elever ikke har et trygt og godt skolemiljø

4.1 Problemstilling

I dette kapittelet vil vi svare på følgende hovedproblemstilling med underproblemstillinger:

I hvilken grad sikrer skolene at tilfeller der elever ikke har et trygt og godt skolemiljø, blir fanget opp og håndtert?

- Er det etablert rutiner som sikrer at den enkelte ansatte og skolen **følger med, griper inn og melder fra** hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø? (jf. aktivitetsplikten etter opplæringsloven § 12-4)
- Er det tydelig for ansatte ved skolene hvilke **situasjoner man bør være oppmerksomme på** med hensyn til hva som kan eller bør utløse en mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt?
- I hvilken grad er det etablert system og rutiner som bidrar til **rask oppfølging og undersøkelse** av saker der skolen får kjennskap til at en elev muligens ikke har det trygt og godt på skolen?
- I hvilken grad er det utarbeidet **rutiner for skjerpet plikt til** å melde ifra i saker der ansatte ved skolene krenker elever, og i hvilken grad er de ansatte i så fall kjent med disse?

4.2 Revisjonskriterier

Kilde	Revisjonskriterier
Opplæringsloven §12-4	Alle som arbeider på skolen, skal følge med på hvordan elevene har det, og om mulig gripe inn dersom noen krenker en elev. Alle som arbeider på skolen, skal melde fra til rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det gjelder også når en elev sier selv at hun eller han ikke har det trygt og godt. Skolen skal snarest undersøke saken og rette opp situasjonene med egnede tiltak.
Kommuneloven § 25-1	Kommuner og fylkeskommuner skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges.
Opplæringsloven § 12-6 og prop. 57 L (2022-2023)	Etter at eleven har meldt fra til rektor har rektor en uke på å gjøre eleven trygg på at skolen skal hjelpe. En uke vil si fem arbeidsdager og tilfeller med fri- og helligdager.

Opplæringsloven §12-5	Dersom en som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider på skolen, krenker en elev, skal vedkommende straks melde fra til rektor. Rektor skal melde fra til kommunen, med mindre meldingen er åpenbart grunnløs. Dersom en som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at en i ledelsen ved skolen, krenker en elev, skal vedkommende melde fra til kommunen dirkete.
-----------------------	--

4.3 Rutiner for å følge med, gripe inn og melde fra

4.3.1 Datagrunnlag

I Asker kommunes kvalitetssystem er det utarbeidet en overordnet støtteprosess for arbeid med trygt og godt skolemiljø. Formålet med dette er å sikre at alle elever i Askerskolen opplever et trygt og godt læringsmiljø, og at skolene skal arbeide systematisk med å etterleve krav i opplæringsloven kapittel 12 om aktivitetsplikten. Støtteprosessen er framstilt i Figur 8.

Figur 8: Støtteprosess for arbeid med trygt og godt læringsmiljø i Asker kommune

Kilde: Asker kommune. Kvalitetssystem. Nivå 1 Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Trygt og godt læringsmiljø. Godkjent 19.06.2024.

Det framgår videre at det er rektor som er ansvarlig for å implementere kommunale og skolelokale rutiner og verktøy, samt sikre nødvendig kompetanse om læringsmiljø og aktivitetsplikt i personalet. Kommunalsjefene for skole i Asker kommune bekrefter i intervju at det er rektor ved den enkelte skole som har dette ansvaret.

Det er videre utarbeidet en rekke rutiner, prosesser og sjekklister som verktøy og hjelp til skoleledere og ansatte i tilknytning til aktivitetsplikten. Kommunalsjefene peker i intervju på at de kommunale retningslinjene er så omfattende at det kan være krevende for alle ansatte å ha tilstrekkelig kjennskap til alt. For å sikre at skolelederne er kjent med innholdet i prosedyrer og dokumenter blir de gjennomgått i fellesmøter for å skape lik forståelse av innholdet. Det blir pekt på at dette er særlig viktig når det blir gjort endringer som for eksempel i forbindelse med ny opplæringslov.

Rådgiverne i læringsmiljøteamet viser til at kommunen sentralt lenge har arbeidet aktivt for å implementere rutiner og prosedyrer knyttet til aktivitetsplikten på skolene. Skolene oppfordres til å holde seg oppdatert på relevante rutiner og prosedyrer i kvalitetssystemet. Det blir likevel vist til at rådgiverne opplever at det varierer i hvilken grad de ansatte ved skolene er kjent med rutinene for aktivitetsplikt.

Følge med

For å etterleve delplikten som handler om å «følge med», har Asker kommune utarbeidet en egen rutinebeskrivelse. I rutinebeskrivelsen går det fram at alle skoler skal ha lokale retningslinjer for hvordan ansatte på skolen skal følge med på elevenes læringsmiljø, og at rektor er ansvarlig for at de ansatte får tilstrekkelig opplæring i å følge med gjennom tilsyn, observasjon, samtaler, trivselsundersøkelser og hvordan følge opp ekstra sårbare elever.

Det er videre utarbeidet en generell sjekklister for hvordan de ansatte på skolene skal forebygge mobbing og andre krenkelser³², herunder hvordan de skal følge med. Eksempelvis går det fram at tilsyn skal gjennomføres hver dag og det er rektor/alle ansatte som har ansvar for dette. Det skal utarbeides en plan for tilsyn ved hver enkelt skole.

Andre sentrale tiltak for å følge med er elevsamtaler, utviklingssamtaler (se kapittel 3.6), planer for tilsyn, Elevundersøkelsen, Klassetrivsel og observasjon. Det er utarbeidet egne rutiner og maler for de ulike tiltakene.³³

Ved de utvalgte skolene er det i liten grad utarbeidet beskrivelser for plikten til å følge med. Ved en av skolene er det i skolens handlingsplan beskrevet at skolen skal ha system som sikrer at det blir fulgt med gjennom tilsynsordninger og kartlegginger av det psykososiale miljøet, og at det kan være behov for å følge med på spesifikke steder i skolegården, garderobe og lignende til spesielle tidspunkt og på enkelte elever. I to andre skolers skriftlige plan blir det slått fast at alle ansatte plikter til å følge med. Utover dette er det ikke utarbeidet beskrivelser på hvordan eller hva det skal følges med på. På en av skolenes interne sider for alle ansatte er det lenket til kommunens felles rutiner. Ingen av de andre skolene viser til kommunens overordnede felles rutiner. Videre er det utarbeidet tilsynsplaner ved alle skolene. I tilsynsplanene går det fram hvilke ansatte som skal føre tilsyn i de ulike delene av skoleområdet og på hvilket tidspunkt. I flere av tilsynsplanene går det også fram noe annen informasjon som at de ansatte må ha på seg gul vest, hvilke områder det er særlig viktig å være obs på og om noen områder er dedikerte til enkelte elevgrupper på bestemte tidspunkt. I intervjuene revisjonen har gjennomført med rektorer og kontaktlærere ved de utvalgte skolene intervju får revisjonen opplyst at tilsynsplanene blir oppdatert dersom årlige ROS-analyser eller tilbakemeldinger fra de ansatte eller elever viser at det nødvendig å gjøre endringer. Videre går det fram at både rektor og ansatte i stor grad opplever å være kjent med plikten til å følge med og at arbeidet med tilsynsplanene bidrar til dette. I noen intervju blir det også pekt på at terskelen for å drøfte «kritiske» situasjoner som f.eks. overgangssituasjoner med kollegaer er lav.

Gripe inn

I Asker kommunes sentrale prosessbeskrivelse blir det vist til at alle voksne ved skolene i kommunen har ansvar for å *gripe inn* for å forhindre krenkelser mot elever. Når en voksen griper inn i en situasjon skal dette også dokumenteres i en logg. Hendelser som kan føre til inngripen er utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, eller andre alvorligere krenkelser. Det går videre fram at mindre korrigeringer som inngår i det daglig arbeidet med å fremme gode læringsmiljø ikke loggføres.³⁴

I overordnede dokumenter ved tre av de fire utvalgte skolene går det fram at alle ansatte på skolen har ansvar for å gripe inn. Det er én skole som utdyper i sitt overordnede planverk at plikten til å gripe inn f.eks. kan være å stoppe knuffing, slåssing, negativ språkbruk, nedsettende kommentarer, baksnakking, utestenging og krenkelser på sosiale medier.

I intervjuene revisjonen har gjennomført på de ulike skolene går det fram at både rektor og kontaktlærere opplever at de ansatte på skolen er kjent med plikten til å gripe inn. I intervju på

---

³² Asker kommune. Nivå 1 Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – følge med – forebygge mobbing og andre krenkelser – sjekklister for å følge med

³³ Asker kommune. Nivå 1 Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Mobbing og mistrivsel – Følg med. Godkjent 19.06.2024.

³⁴ Asker kommune. Nivå 1 Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Trygt og godt læringsmiljø – Gripe inn. Godkjent 30.07.2024.

en skole blir det vist til at arbeidet med PALS har bidratt til å tydeliggjøre plikten til å gripe inn for de ansatte. Ved andre skoler blir det kommentert det har blitt arbeidet med caseoppgaver i personalgruppen for å sikre bedre kjennskap til hvordan det skal arbeides med dette i praksis. I intervju med en rektor blir det kommentert at plikten til å gripe inn kan oppleves som utfordrende for de ansatte, da det kan være vanskelig å sette en tydelig grense f.eks. for fysisk inngripen og når og hvordan dette skal gjøres.

Melde fra

I Asker kommunes sentrale prosessbeskrivelse går det fram at alle ansatte ved skolene skal melde fra til rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt. Hensikten med dette er at rektor skal få oversikt over hvordan elevene har det på skolen, samt igangsetting av oppfølging av enkeltsaker ved behov. Meldeplikten gjelder for alle former for mistanke. Det vektlegges at det skal være lav terskel for å melde fra. Samtidig går det fram i skriftlige rutiner at den enkelte ansatte må vurdere hvor raskt det skal meldes fra til rektor: «Enkelte saker må meldes straks (umiddelbart) på grunn av alvorlighetsgrad, mens andre saker kan det være forsvarlig å vente litt lenger med, for eksempel til slutten av skoledagen eller til ukentlige oppsummeringer». Når en ansatt melder fra til rektor, skal både eleven og elevens foresatte få beskjed om det, og meldingen skal dokumenteres i elevmappen.

I rutineene for trygt og godt skolemiljø i kvalitetssystemet går det fram at alle skoler i Asker kommune skal ha en egen rutine som beskriver hvordan og når ansatte på skolen skal melde fra. I rutineene skal det også gå fram hva meldingen skal inneholde. Eksempelvis viser kommunens rutiner til at meldingen «skal inneholde informasjon om hvilken/hvilke elever det gjelder, kort beskrivelse av situasjonen, og hvordan den eventuelt er håndtert så langt og/eller hvordan det er grepet inn.» Rektor har ansvar for at meldingen håndteres, og alvorlige saker.

35

De fire utvalgte skolene har ikke utarbeidet egne skriftlige rutiner for hvordan og når ansatte skal melde fra om mistanke eller kjennskap til at elever ikke har det trygt og godt på skolen. I en skoles skriftlige plan går det fram at man skal varsle til rektor dersom man har mistanke om at elev ikke det trygt og godt på skolen. I en brosjyre en av skolene sender ut til foreldre, oppmuntres foreldre til å ta direkte kontakt med skolen dersom de er bekymret for eleven. En annen skole har presisert i årshjulet at elever skal si fra til en voksen når noen blir plaget eller ikke har det bra. I intervjuene revisjonen har gjennomført blir det gitt uttrykk for at ansatte ved skolene vet til hvem og hvordan det skal meldes fra om det oppstår en sak knyttet til trygt og godt skolemiljø. Ved en skole blir det vist til at det har blitt arbeidet særlig med denne plikten ved skolen de siste årene, noe som også har ført til en sterk økning i antall aktivitetsplaner. En annen rektor kommenterer at det kan være variasjon i hva ansatte ved skolen opplever som alvorlig nok til å melde fra om, da dette er en subjektiv oppfattelse som kan variere. Samtidig opplever også denne rektoren at bevisstheten knyttet til å melde fra til ledelsen har blitt høyere de siste årene.

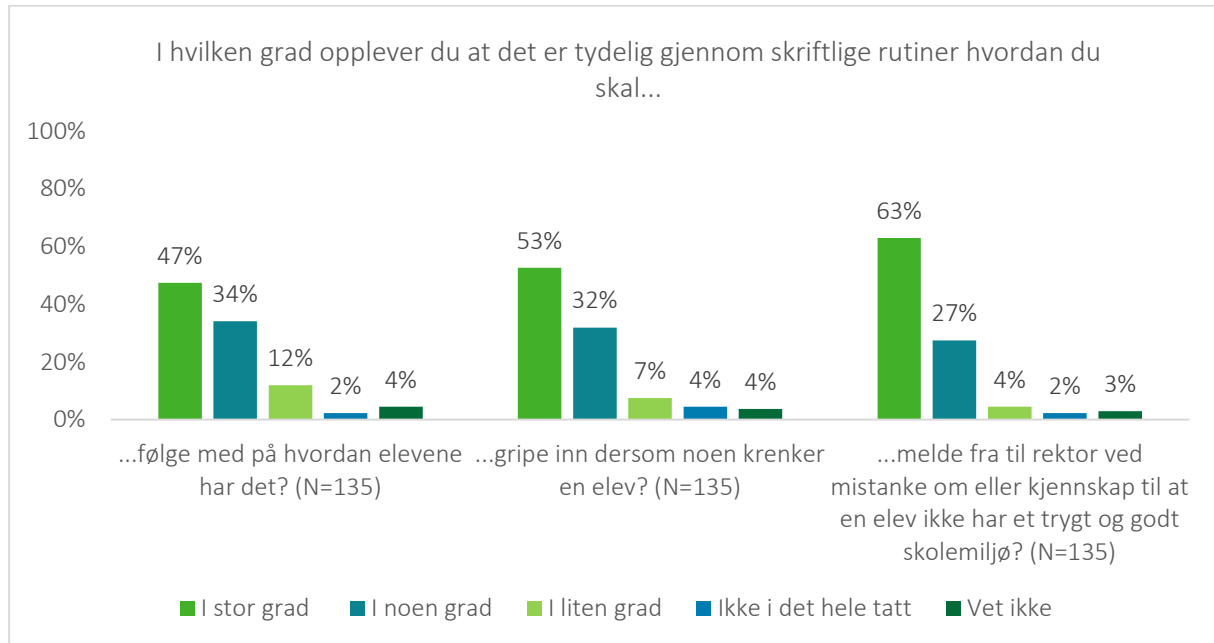
I spørreundersøkelsen som de som arbeider ved skolene ble bedt om å svare på, fikk alle respondentene spørsmål om i hvilken grad de er kjent med kommunens/skolens skriftlige rutiner for ivaretagelse av aktivitetspliktene. De som svarte *ja* på dette spørsmålet, fikk videre spørsmål om tydeligheten i disse rutineene. Som det går fram av figuren under er det størst andel respondenter som svarer at de *i stor grad* opplever det som tydelig gjennom skriftlige

---

³⁵ Asker kommune. Nivå 1 Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Trygt og godt læringsmiljø – Melde fra. Godkjent 19.06.2024.

rutiner hvordan de skal melde fra til rektor ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke at et trygt og godt skolemiljø. Samtidig er det også en betydelig andel som svarer at de ulike pliktene kun *i noen grad* er tydeliggjort gjennom skriftlige rutiner, og når det gjelder plikten til å følge med, er det til sammen 14 prosent som svarer *i liten grad* eller *ikke i det hele tatt*. Det er ikke store ulikheter mellom respondenter fra de ulike skolene i hvordan de svarer på spørsmålene.

Figur 9: Rutiner for å følge med, gripe inn og melde fra - alle fire skoler – prosent

4.3.2 Vurdering

Asker kommune har, etter revisjonens vurdering, etablert hensiktsmessige og brukervennlige overordnede prosedyrer for å sikre at den enkelte ansatte og skole følger opp aktivitetsplikten i opplæringsloven § 12-4. Undersøkelsen viser samtidig at skolene ikke har de lokale rutiner som kommunens overordnede prosedyre legger opp til når det gjelder beskrivelser av aktivitetsplikten. Når det gjelder plikten til å melde fra, mener revisjonen at mangelen på skriftlige rutiner på den enkelte skole medfører at rektor ikke sikrer at det er tydelig verken til hvem, når eller hvordan de som arbeider på skolen skal melde fra. I tillegg mangler skolenes lokale rutiner tydelige føringer for hvordan de voksne på skolen skal følge med på elevenes læringsmiljø og hva man skal være særlig obs på/se etter for å ivareta plikten til å følge med. Dette medfører etter revisjonens vurdering risiko for ulik praksis både mellom skolene og internt på skolene. Manglende eller ulik forståelse for hva pliktene i opplæringsloven § 12-4 innebærer medfører en risiko for manglende oppfyllelse av elevers rett til et trygt og godt skolemiljø. Asker kommune må derfor sikre at alle skolene utarbeider lokale skriftlige rutiner som sikrer at det er tydelig for alle ansatte hvordan de ulike delene av aktivitetsplikten skal ivaretas i praksis. Lokale rutiner bør også tydeliggjøre roller og ansvar i skolemiljøarbeidet.

4.4 Mistanke om at elever ikke har et trygt og godt skolemiljø

4.4.1 Datagrunnlag

I Asker kommunes overordnede rutiner går det fram at man på skolen skal drøfte hvordan man følger opp ekstra sårbare barn og situasjoner ved oppstart av nytt skoleår. Det er også

utarbeidet en «enkel sjekkliste ved mistanke».³⁶³⁷ Det blir forklart at listen er noe man kan fylle ut når man har en følelse av at noe er galt eller bare som en måte å bevisstgjøre seg selv på uten at det foreligger noen konkret mistanke om at det foregår mobbing. Det går ikke fram hvem som skal bruke sjekklisene, hvor ofte eller når listene skal benyttes. I listen skal man blant annet ta stilling til flere spørsmål og påstander. Blant annet om det er særlig sårbare elever i en gruppe, om det er elever med proaktiv aggresjon i en gruppe, om det ser ut til å være uvanlig mange klikker i en gruppe og om noen elever er populære/upopulære i gruppen.

Videre er det utarbeidet en utfyllende sjekkliste.³⁸ I denne sjekklisen går det fram at ansatte ved skolen skal vurdere en rekke momenter innenfor ulike kategorier: *offer*, *mobber(e)*, *miljøet og de voksne*. I kategorien *offer* skal man vurdere om det forekommer blant annet sårbarhet, tidligere mobbehistorie, kallenavn, enkeltepisoder med krenkelser og endret atferd og krysse av på ja/nei. Videre kan man også legge til en skriftlig kommentar. Videre skal gutte-/jentegruppe, klikker og uro i timene vurderes for å si noe om *miljøet*. Vurderingene som blir gjort i sjekklisen vil kunne bidra til å avdekke hvor skolen skal sette inn tiltak for å skape et godt læringsmiljø.³⁹

Revisjonen finner ikke dokumentert at noen av sjekklisene er benyttet i sakene vi har kontrollert i stikkprøvekontrollen.

I intervju med læringsmiljøteamet går det fram at det kan variere om skolene i tilstrekkelig grad klarer å identifisere at for eksempel skolefraværssaker også kan handle om trivsel.

Som beskrevet i kap. 4.3 har en av de fire utvalgte skolene en noe mer detaljert beskrivelse av aktivitetspliktene enn de andre. Utover dette har ikke skolene utarbeidet skriftlige rutiner for hva som kan være tegn på at en elev ikke har det trygt og godt, og som dermed kan eller bør utløse en mistanke hos de som arbeider på skolen om at noen ikke har det trygt og godt.

I intervju med rektorene ved de fire skolene går det fram at de alle opplever at det er etablert en felles forståelse hos de ansatte på skolene knyttet til hvilke situasjoner man bør være oppmerksomme på med hensyn til om elever har det trygt og godt på skolen eller ikke. En rektor peker på at det er betydelig fokus på dette på skolen, men at det samtidig er nødvendig å rette oppmerksomhet mot dette gjennom skoleåret. Kontaktlærere på de fire skolene bekrefter denne oppfattelsen i intervju. Kontaktlærere ved skolene forteller at erfaringene viser at garderobesituasjoner, overgangssituasjoner og friminuttene kan være typiske situasjoner der det oppstår «knuffing», og at dette kan føre til situasjoner der elever opplever å ikke ha det trygt og godt. Ved en skole der revisjonen har gjennomført intervju har det blitt satt opp egne lister som sikret at det er en voksen til stede i garderobene til enhver tid.

I spørreundersøkelsen til de som arbeider ved skolene ble det stilt spørsmål om hvorvidt det oppleves å være en lik forståelse blant de ansatte ved skolen om hva som kan utløse mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Som det framgår av figuren under svarer omtrent halvparten av respondentene *ja* og den andre halvparten svarer enten *nei* eller *vet ikke*. Svarene fra ansatte ved to av skolene skiller seg fra svarene fra de to andre ved at det ved begge disse to skolene er et klart flertall som svarer *ja*.

---

³⁶ Asker kommune. Enkel sjekkliste ved mistanke. Ikke datert.

³⁷ Sjekklisen er blant annet basert på boken «slike stopper vi mobbing» av Erlend Moen

³⁸ En enkel sjekkliste ved mistanke og en utfyllende sjekkliste ved mistanke.

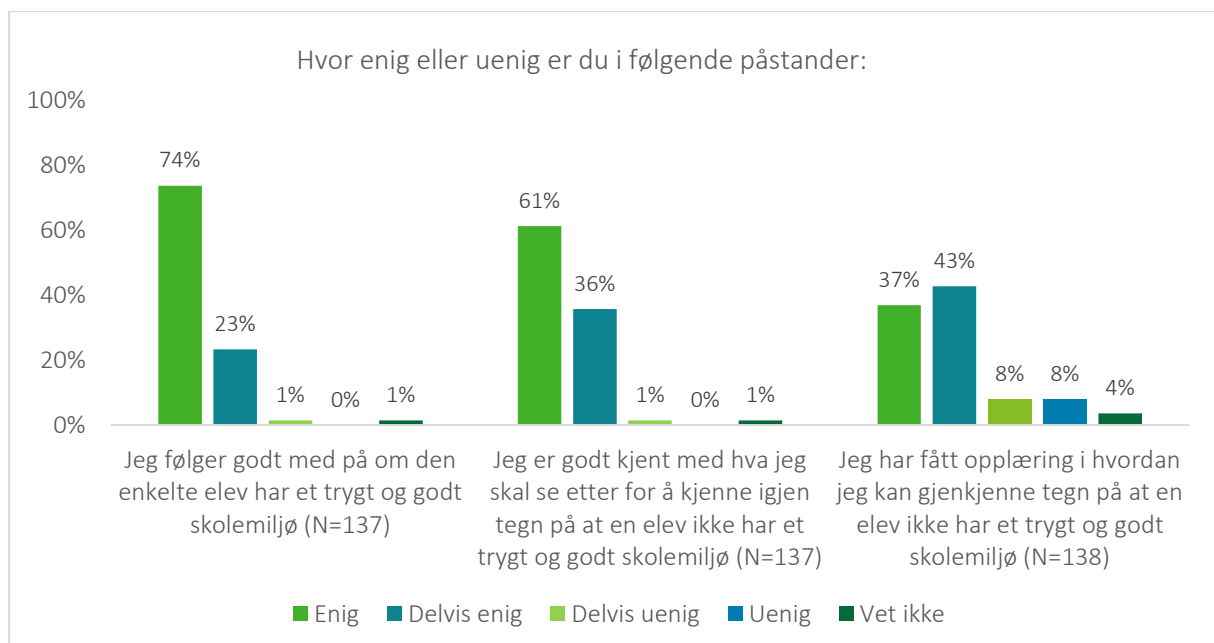
³⁹ Asker kommune. Sjekkliste ved mistanke – Utfyllende sjekkliste. Uten dato

Figur 10: Utløse mistanker - alle fire skoler – prosent

Videre ble alle respondentene i spørreundersøkelsen bedt om å ta stilling til flere påstander knyttet til det å fange opp at elever ikke har det trygt og godt. Som det går fram av figuren under svarer et tydelige flertall at de er enig i at de selv følger godt med. Flertallet svarer også at de er enig i at de er godt kjent med hva de skal se etter for å kjenne igjen tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Imidlertid er det en betydelig mindre andel som er helt enig i at de har fått opplæring i hvordan man kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det er ingen tydelige forskjeller mellom de fire skolene når det gjelder hvordan respondentene svarer på disse spørsmålene.

Figur 11: Påstander om å kjenne igjen - alle fire skoler – prosent

I spørreundersøkelsen som ble sendt ut til foreldrene til elever ved skolen, fikk de som tidligere hadde svart at deres barn har vært utsatt for krenkelser⁴⁰, et oppfølgingsspørsmål om hvem som meldt fra til skolen om barnet har vært utsatt for krenkelser (mobbing, vold, diskriminering og trakassering). På dette spørsmålet var det mulig å velge flere svaralternativ. Som det går fram av figuren er det en forholdsvis lav andel av foreldrene som har erfart at det var ansatte på skolen som meldte fra om at barnet har vært utsatt for krenkelser. Det var ikke store forskjeller i svarene fra foreldrene ved de fire utvalgte skolene på dette spørsmålet.

Figur 12: Hvem meldte fra til skolen om krenkelser – foresatte – nominelle tall

I stikkprøvekontrollen har revisjonen kontrollert totalt åtte saker der elever ikke har hatt det trygt og godt. Den kommunale malen for aktivitetsplan (se kap. 5.3) legger opp til at skal fylles ut hvordan skolen ble kjent med at eleven ikke hadde det trygt og godt. Her går det fram fra hvem og på hvilke dato/tidspunkt skolen fikk melding om at eleven ikke har det trygt og godt. I syv av de åtte sakene revisjonen har kontrollert er det foreldre som har meldt fra til skolen. I den siste saken er det en kommunal barnehage som i samarbeid med foreldrene har tatt kontakt med skolen i forbindelse med overgang fra barnehage til skole.

I fire av sakene revisjonen har kontrollert er det indikasjoner i dokumentasjonen på at det skulle blitt satt i verk tiltak og opprettet aktivitetsplan tidligere. En av disse sakene har blitt klaget inn til Statsforvalter som har slått fast at skolen burde vurdert og behandlet saken som en skolemiljøsak på et tidligere tidspunkt. I to av de andre sakene går det fram av dialog med foreldrene at det har blitt forsøkt sagt fra til skolen på tidligere tidspunkt enn opprettelsen av aktivitetsplanen at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. I den fjerde saken har barnet vært i kontakt med helsesykepleier på skolen om hendelser vedrørende skolemiljøet i nesten to måneder før en foresatt tar kontakt med skolen angående elevens skolemiljø. Revisjonen kjenner ikke til om helsesykepleier har bedt om samtykke fra foreldre for å diskutere saken med ansatte på skolen uten at samtykke har blitt gitt.

⁴⁰ De som fikk dette spørsmålet var de som svarte ja på spørsmål at barnet i løpet av de to siste årene har opplevd å ikke ha det trygt og godt på skolen og så svarte ja på spørsmålet om årsaken til dette (helt eller delvis) var at barnet har blitt utsatt for en krenkende oppførsel som f.eks. mobbing, vold, diskriminering eller trakassering og videre ja på spørsmålet er skolen kjent med at ditt barn har blitt utsatt for krenkelser (mobbing, vold, diskriminering og trakassering).

4.4.2 Vurdering

Undersøkelsen indikerer at Asker kommune ikke i tilstrekkelig grad sikrer en lav og mest mulig lik terskel for å melde fra om en mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt. Svarene i spørreundersøkelsen indikerer at det ikke er gitt tilstrekkelig opplæring i hvordan man kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har det trygt og godt. Revisjonen merker seg også at det i hovedsak er foreldrene selv som har meldt fra om at en elev ikke har det trygt og godt. Basert på dette mener revisjonen det er grunn til å stille spørsmål ved hvorvidt de som arbeider på skolene i tilstrekkelig grad fanger opp signaler på at en elev ikke har det trygt og godt på skolen og melder fra om dette.

For å sikre at plikten til å melde fra etterleves må Asker kommune og hver enkelt skole sikre tilstrekkelig forståelse for hva som kan gi grunnlag for en mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt. Som et ledd i dette arbeidet mener revisjonen at det er behov for å videreutvikle rutiner for aktivitetsplikten jf. kap. 4.3.2. I tillegg må alle ansatte få tilstrekkelig opplæring i hvordan de skal følge med, hva de skal se etter og kjennetegn på at en elev ikke har det trygt og godt.

4.5 System og rutiner for rask oppfølging og undersøkelse

4.5.1 Datagrunnlag

Ifølge rutinebeskrivelsen i kvalitetssystemet skal undersøkelser igangsettes umiddelbart av rektor/kontaktlærer ved mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø ved en skole i Asker kommune.⁴¹ Videre går det fram i kommunens sjekkliste for *håndtering av mobbing og andre krenkelser* at det skal settes inn tiltak «snarest og innen fem dager fra melding/mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt på skolen». Utover disse kravene til tidsbruk inneholder ikke rutinene spesifikke krav til hvor raskt ulike aktiviteter skal gjennomføres.

I intervju med rådgivere i læringsmiljøteamet går det fram at de opplever at skolene stort sett er raske til å sette i gang undersøkelser ved kjennskap eller mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Som nevnt i kap. 4.4 kan det variere om skolene i tilstrekkelig grad klarer å identifisere at for eksempel skolefraværssaker også kan handle om trivsel, noe som kan medføre at det tar lengre tid før saken blir fulgt opp som en skolemiljøsak.

I intervju med kontaktlærer ved de fire utvalgte skolene blir det gitt uttrykk for at undersøkelsen igangsettes raskt ved mistanke. Ved en av skolene går det fram av skriftlige rutiner at det skal igangsettes en undersøkelse *umiddelbart*. I intervju ved en annen skole går det fram at etablert praksis at det skal igangsettes en undersøkelse i løpet av fem dager.

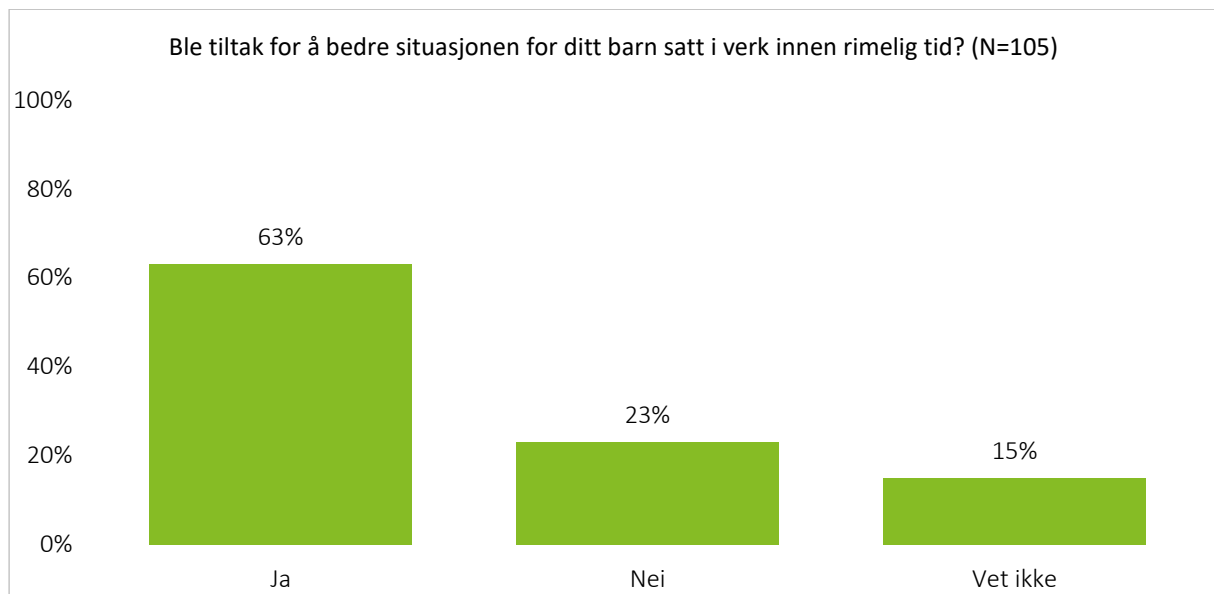
I spørreundersøkelsen som gikk ut til alle foreldre ved de fire utvalgte skolene fikk de foresatte spørsmål om det ble satt inn tiltak for innen rimelig tid.⁴² Som det går fram av figuren under, svarer 61 prosent *ja* på dette spørsmålet, 24 prosent svarer *nei* og 15 prosent svarer *vet ikke*. Det var ikke tydelige forskjeller i svarene til de foresatte ved de ulike skolene.

---

⁴¹ Asker kommune. Sjekkliste Håndtere mobbing og andre krenkelser. Sist endret 20.06.24.

⁴² Spørsmålet ble stilt til respondenter som først hadde svart *ja* på spørsmål om deres barn i løpet av de siste to årene har opplevde å ikke har det trygt og godt på skolen og ja på spørsmål om det har blitt satt i verk tiltak for å bedre situasjonen for barnet.

Figur 13: Tidsbruk iverksetting av tiltak – foresatte

I stikkprøvekontrollen har revisjonen kontrollert blant annet hvor lang tid det har gått fra skolen får melding om at en elev ikke har det trygt og godt til igangsetting av tiltak i saken. I alle sakene revisjonen har kontrollert går det fram *når* skolen fikk melding om at aktuell elev ikke hadde et trygt og godt skolemiljø og når tiltakene i aktivitetsplanen skal iverksettes. I fire av de åtte kontrollerte sakene er flere av tiltakene i aktivitetsplanene datert mellom 1-4 dager etter at skolen har mottatt melding om at en elev ikke har det trygt og godt. Noen av tiltakene blir iverksatt umiddelbart på skolen. Andre tiltak der skolen involverer andre aktører som f.eks. Læringsmiljøteamet blir satt noe lengre fram i tid. I en av sakene går det nesten to måneder fra skolen fikk melding om at eleven ikke har det trygt og godt til tiltak ble iverksatt. I en sak har det over lengre tid vært tett dialog med foreldre før det ble opprettet en aktivitetsplan. I den siste saken tok det 18 dager før første tiltak ble iverksatt.

4.5.2 Vurdering

Undersøkelsen viser at det er utarbeidet overordnede system og rutiner for rask undersøkelse og oppfølging i saker der skolen får kjennskap til at en elev muligens ikke har det trygt og godt. Samtidig er det indikasjoner på at rutinene ikke alltid blir fulgt opp i praksis. Undersøkelsen viser blant annet at det i en sak gikk nesten to måneder fra skolen fikk melding om at eleven ikke har det trygt og godt til tiltak ble iverksatt. Dette er etter revisjonens vurdering for lang tid og brudd på elevens rettigheter og opplæringsloven § 12-4 andre ledd som sier at skolen *snarest* skal undersøke saken og rette opp situasjonen med egnede tiltak. Ifølge kommunens egne rutiner skal tiltak iverksettes snarest og innen fem dager.

Som det går fram av kap. 4.4 er det også flere saker som inngår i stikkprøvekontrollen, der det er indikasjoner på at skolen burde behandlet saken som en skolemiljøsak på et tidligere tidspunkt.

4.6 Rutiner for skjerpet plikt

4.6.1 Datagrunnlag

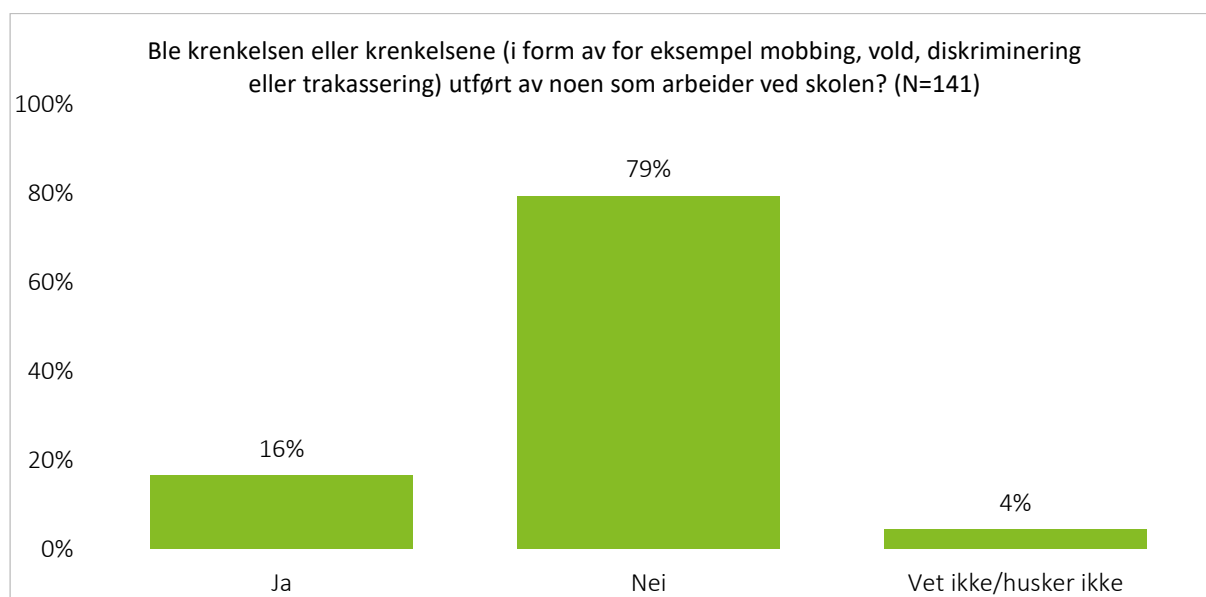
Asker kommune har utarbeidet en prosedyre for ivaretagelse av opplæringslovens §12-5 *Skjerpet plikt til å melde fra dersom en som arbeider på skolen krenker en elev*. Her går det blant annet fram at alle saker knyttet til mistanke og/eller kjennskap til at en elev har blitt krenket av

en ansatt på skolen skal meldes umiddelbart til skoleeier.⁴³ Det er rektor ved hver enkelt skole som er ansvarlig for å melde inn dette. Det går videre fram at den som får kjennskap eller mistanke skal melde til rektor «gjennom skolens meldingsrutine» og rektor skal melde til kommunalsjef skole i elevens mappe i P360. Dersom en ansatt har mistanke om eller kjennskap til at en i skolens ledelse har krenket en elev, skal den ansatte melde dette direkte til skoleeier.⁴⁴

Kommunen har utarbeidet en egen sjekkliste for oppfølging av 12-5-saker. I sjekklisten går det blant annet fram informasjon om hvem som har ansvar for hva, og hvilke opplysninger som skal dokumenteres.⁴⁵ Det framgår ikke i kommunens skriftlige rutiner hva slike krenkelser er, og hvordan dette skal meldes til rektor. Ingen av de fire utvalgte skolene har utarbeidet lokale skriftlige rutiner for skjerpet plikt til å melde fra dersom en som arbeider på skolen krenker en elev.

I spørreundersøkelsen fikk foreldrene til elever ved de fire utvalgte skolene spørsmål om barnet de to siste årene har blitt ut utsatt for krenkende oppførsel. De som svarte *ja* på dette spørsmålet, fikk videre spørsmål om krenkelsen eller krenkelsene ble utført av noen som arbeider ved skolen. Som det går fram av figuren under, svarer 16 prosent av de foresatte *ja* på dette spørsmålet. Svarene fra foresatte ved de utvalgte skolene er jevne for to av skolene.

Figur 14: Krenkelser fra ansatt ved skolen – foresatte

Kommunalsjefene og rådgiverne i læringsmiljøteamet viser til at de har erfaring med å følge opp saker knyttet til skjerpet plikt. Kommunalsjefene viser i intervju til at skjerpet plikt er en del av skoleeiers risikovurdering⁴⁶ som alle skolene skal gjennomføre, og inntrykket er at rutinen knyttet til skjerpet plikt er kjent blant de ansatte ved skolene. Samtidig blir det vist til at det er en risiko for at det er ulike terskler blant rektorene for å melde inn saker som gjelder skjerpet plikt, og det er mulig at to ulike rektorer ikke ville meldt fra om den samme saken. Det blir videre understreket at det ved undersøkelser der konklusjonen er at en elev *ikke* har blitt

⁴³ Asker kommune har utarbeidet en egen mal «Melding til skoleeier om elevens læringsmiljø» i P360 som rektor skal benytte

⁴⁴ Asker kommune. Nivå 1 Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Trygt og godt læringsmiljø – Melde fra. Godkjent 19.06.2024.

⁴⁵ Asker kommune. Sjekkliste i 12-5-saker. Godkjent 20.06.2024.

⁴⁶ Asker kommune. Skoleeiers risikovurdering – Skolemiljø. Uten dato.

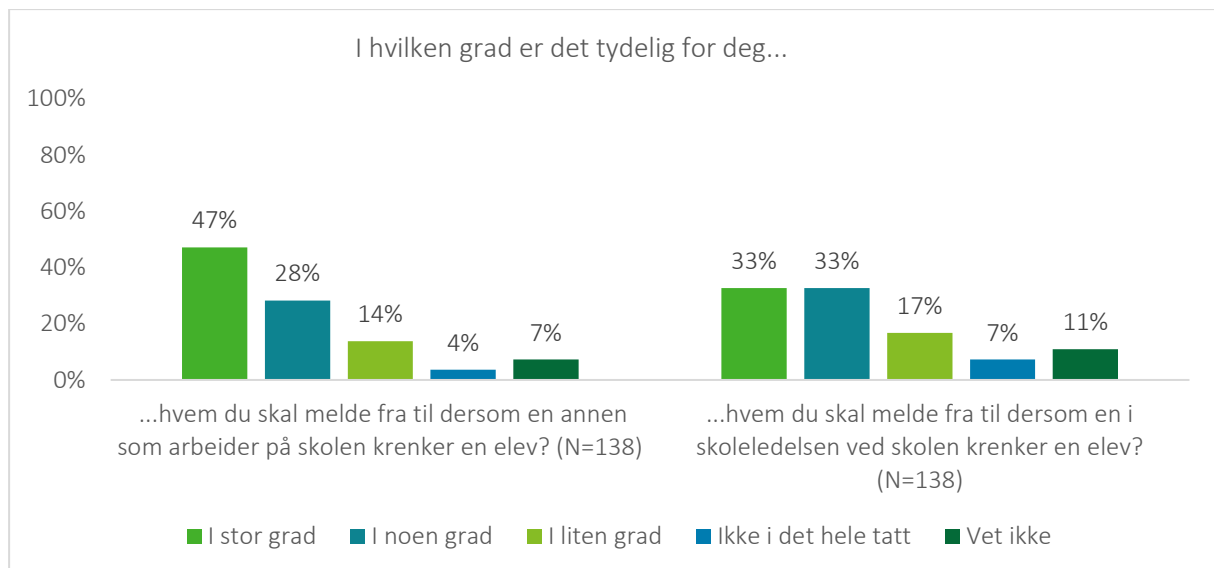
krenket av en ansatt ved skolen, likevel blir fulgt opp med tiltak for at eleven skal oppleve skolemiljøet som trygt.

Rådgiverne fra læringsmiljøteamet forteller at det er høyt fokus på skjerpet plikt i deres arbeid. Kjennskap til denne plikten vil gjøre det lettere for hver enkelt ansatt å håndtere det riktig dersom de observerer at en annen voksen på skolen krenker en elev. Det vil også være hensiktsmessig at de ansatte er kjent med at Asker kommune har utarbeidet faste rutiner for håndtering av denne type saker dersom det oppstår mistanke om at de har krenket en elev.

Det blir videre kommentert i intervju at det oppleves som krevende for skolene å ivareta både eleven og medarbeiderne ved skolene i saker der det er mistanke om at en ansatt på skolen har krenket en elev. De ansatte ved skolene kan oppleve det som svært utfordrende å være den som skal «undersøkes» i denne type saker. Læringsmiljøteamet arbeider derfor for å skape en forståelse for at det å åpne en undersøkelse i denne typer saker er fast prosedyre.

I intervju med rektorene og kontaktlærerne ved de fire utvalgte skolene går det fram at skjerpet plikt blir gjennomgått årlig i forbindelse med skolestart i august, men at det generelt blir viet noe mindre oppmerksomhet enn aktivitetsplikten for elever. Det blir kommentert av flere kontaktlærere at de fleste ikke har erfaring med sak som gjelder skjerpet plikt og at det, derfor er mindre fokus på det i skolehverdagen. Det blir også kommentert at det trolig ville oppleves som utfordrende å melde fra om en kollega til ledelsen på skolen. Dette ble til dels bekreftet i spørreundersøkelsen til de ansatte, der de fikk spørsmål om skjerpet aktivitetsplikt. Som det går fram av figuren under svarer en del respondenter *i liten grad, ikke i det hele tatt eller vet ikke* på spørsmål om det er tydelig hvem man skal melde fra til dersom en annen som arbeider på skolen krenker en elev, og hvem man skal melde fra til dersom en i skoleledelsen ved skolen krenker en elev. Under halvparten svarer at det *i stor grad* er tydelig. Det er ikke vesentlige forskjeller i svarene fra de utvalgte skolene.

Figur 15: Skjerpet plikt - alle fire skoler - prosent

4.6.2 Vurdering

Asker kommune har etter revisjonens vurdering ikke utarbeidet tilstrekkelige rutiner for skjerpet plikt til å melde fra i saker der en som arbeider på skolen krenker en elev. Rutinene sikrer ikke at alle ansatte har en felles forståelse av hva slike krenkelser er eller hvordan slike krenkelser skal meldes til rektor. Det går også fram av undersøkelsen at ansatte på skolene til

dels opplever at det ikke er tilstrekkelig tydelig hvem de skal melde fra til i en sak som gjelder skjerpet plikt. Revisjonen sin vurdering er derfor at Asker kommune ikke har en innarbeidet framgangsmåte for å håndtere mistanke om eller kjennskap til at en ansatt krenker en elev. Revisjonen mener at Asker kommune og ledelsen ved den enkelte skole må sørge for at det rettes oppmerksomhet mot den denne plikten og at det utarbeides rutiner som sikrer at det er tydelig hva slike type krenkelser er og hvordan de skal meldes fra om.

5 Oppfølging av saker hvor elever ikke har et trygt og godt skolemiljø

5.1 Problemstilling

I dette kapittelet vil vi svare på følgende hovedproblemstilling med underproblemstillinger:

I hvilken grad sikrer skolene at tilfeller der elever som ikke har et trygt og godt skolemiljø blir fulgt opp i tråd med regelverket?

- I hvilken grad har skolene rutiner som sikrer at det blir iverksatt tiltak i saker der en elev ikke har det trygt og godt på skolen?
- I hvilken grad blir det **iverksatt tiltak** og **utarbeidet skriftlig plan** i samsvar med krav i opplæringsloven når en elev ikke har det trygt og godt?
  - Blir iverksatte tiltak **jevnlige evaluert** og justert ved behov?
  - I hvilken grad **involveres eleven** selv og elevens foreldre i vurderingen av aktuelle tiltak og evaluering av disse?

5.2 Revisjonskriterier

Kilde	Revisjonskriterier
Opplæringsloven §12-4	Skolen skal snarest undersøke saken og rette opp situasjonen med egnede tiltak. Skolen skal lage en skriftlige plan for tiltakene i en sak der en elev ikke har det trygt og godt. I planen skal det stå <ul style="list-style-type: none"> a. Hvilket problem tiltakene skal løse b. Hvilke tiltak skolen har planlagt c. Når tiltakene skal gjennomføres d. Hvem som er ansvarlig for gjennomføring av tiltakene e. Når tiltakene skal evalueres
Opplæringsloven §10-2	Elevene har rett til medvirkning i alt som gjelder de selv etter opplæringsloven. Elevene skal blir hørt, og det skal legges vekt på meningene deres etter alder og modning.

5.3 Rutiner for iverksetting av tiltak

5.3.1 Datagrunnlag

I Asker kommunes sjekklister for *håndtering av mobbing og andre krenkelser* går det fram at skal det settes inn tiltak «snarest og innen 5 dager fra melding/mistanke om at en elev ikke har det

trygt og godt på skolen».⁴⁷ I etterkant av gjennomførte undersøkelser skal det opprettes aktivitetsplan dersom «det er bekymring for en eller flere elevers læringsmiljø og i alle læringsmiljø saker der elev eller foreldre ønsker det». Videre skal det opprettes aktivitetsplan «i alle saker der bekymring eller mistanke fører til undersøkelser rundt elev(er)s læringsmiljø. Her konkluderes også dersom undersøkelsene skulle vise at det ikke er behov for iverksettelse av tiltak. Dette skal det alltid være enighet om med elev/foresatte».⁴⁸

Kommunen har utarbeidet en egen mal for aktivitetsplan. I planen legges det opp til at kontaktlærer skal dokumentere momenter som når skolen ble kjent med saken, bakgrunn for saken, skolens undersøkelser, funn i saken og hvilke utfordringer aktivitetsplanen skal løse. Det er videre lagt til rette for å beskrive til tiltak på individnivå, gruppenivå og systemnivå.⁴⁹ Det fremgår av planen at det skal gjennomføres en vurdering av barnets beste, og at planen skal utarbeides i samråd med eleven og foresatte. I kommunens rutiner i kvalitetssystemet går det fram tiltakene i planen være «konkrete, tidsbestemte handlinger med en navngitt ansvarlig». Videre skal det tidfestes når tiltakene skal evalueres, og eleven skal få muligheten til å delta i evalueringen av tiltakene. Aktivitetsplanen skal være et levende dokument som justeres underveis i samarbeid med eleven og foresatte. Hver gang aktivitetsplanen justeres, arkiveres den som en ny plan. Det blir presisert i rutinene at elever alltid skal få uttale seg i saker de er involvert i og at elevene skal delta i utarbeiding av tiltak i aktivitetsplaner som gjelder dem og de skal være med og uttale seg når tiltakene blir evaluert. Videre går det fram at aktivitetsplanen skal utarbeides i elevens mappe i Public360⁵⁰, samt oversendes til rådgiver i Læringsmiljøteamet.⁵¹

Når en aktivitetsplan skal avsluttes, skal dette gjøres i samråd med eleven og foresatte i etterkant av en samlet evaluering av elevens læringsmiljø. Det er også utarbeidet en egen mal for avslutning av aktivitetsplan. Ved avslutning skal det blant annet redegjøres for oppfølging etter avsluttet plan og man skal dokumentere medvirkning fra elev, foresatte og skolen. Avslutning av aktivitetsplan skal dokumenteres i elevens mappe i P360.⁵²

Rådgiverne i læringsmiljøteamet og kommunalsjefene opplever at kommunen har mange og varierte tiltak som kan settes inn i aktivitetsplanene som utarbeides ved skolene i kommunen. Samtidig peker kommunalsjefene på at det kan det være en utfordring å finne gode tiltak i de mest komplekse sakene, dette kan eksempelvis være saker knyttet til bekymringsfullt skolefravær og ikke bare læringsmiljøet i seg selv. Rådgiverne ved læringsmiljøteamet viser i intervju til at skolene skal ha en tilstrekkelig «verktøykasse» for å finne gode tiltak for å sikre et trygt og godt skolemiljø. Blant annet er det delt flere eksempler på tiltak i SIM-nettverket som skolene har tilgang til. Det blir videre vist til at tiltak som fungerer i en sak eller i en situasjon ofte kan fungerer i andre saker.

5.3.2 Vurdering

Undersøkelsen viser at Asker kommune har utarbeidet rutiner for å sikre at det blir iverksatt nødvendige tiltak i saker der en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Videre har Asker

---

⁴⁷ Asker kommune. Sjekkliste Håndtere mobbing og andre krenkelser. Sist endret 20.06.2024.

⁴⁸ Asker kommune. Nivå 1 – Oppvekst – Fagspesifikk støtteprosesser – Trygt og godt læringsmiljø. Godkjent 20.06.2024.

⁴⁹ Asker kommune. Mal for aktivitetsplan. Uten dato.

⁵⁰ Public360 er et saksbehandling- og arkivsystem

⁵¹ Asker kommune. Nivå 1 – Oppvekst – Fagspesifikk støtteprosesser – Trygt og godt læringsmiljø. Godkjent 20.06.2024.

⁵² Asker kommune. Avslutning av aktivitetsplan. Uten dato.

kommune utarbeidet en mal for aktivitetsplan som legger godt til rette for at kravene til innholdet i aktivitetsplanen etterleves.

Selv om det i fleste tilfeller settes inn tiltak viser undersøkelsen også unntak fra dette. Unntakene innebærer brudd på opplæringsloven § 12-4 som sier at situasjonen (der en elev ikke har det trygt og godt på skolen), skal rettes opp med egnede tiltak. Når det ikke blir satt inn tiltak, innebærer dette også at elevens rettigheter etter loven ikke blir ivaretatt.

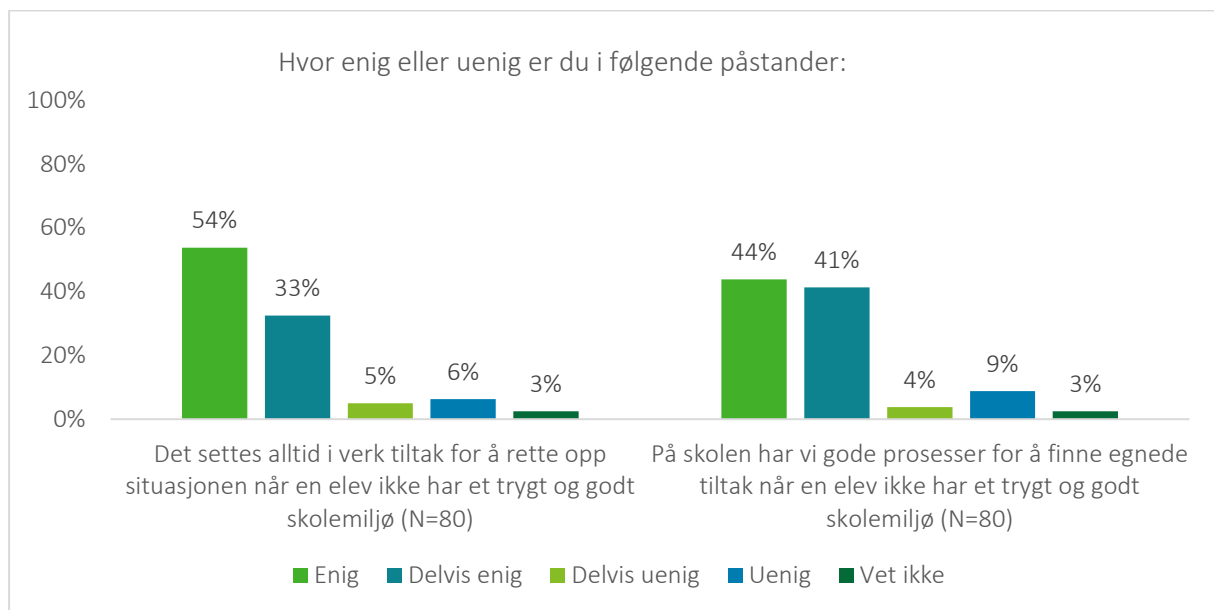
5.4 Iverksetting av tiltak og skriftlig plan

5.4.1 Datagrunnlag

Iverksetting av tiltak

I spørreundersøkelsen fikk avdelingsledere og kontaktlærere ved de utvalgte skolene presentert påstander knyttet til tiltak i enkeltsaker. Som det går fram av figuren under, svarer omtrent en tredjedel at de er *delvis enig* i at det alltid settes i verk tiltak for å rette opp situasjonen når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Flertallet, 54 prosent, svarer at de er *enig* i denne påstanden. På påstanden om prosesser på skolen for å finne tiltak fordeler svarene seg jevnere på alternativene *enig* og *delvis enig*. Videre svarer en del respondenter *uenig* på begge påstandene.

Figur 16: Tiltak i enkeltsaker - alle fire skoler - prosent

Ved en av skolene er gåt det fram i skolens skriftlige plan at skolen har plikt til å undersøke og dette inn egnede tiltak som sørger for at eleven får et trygt og godt skolemiljø. Det er skolens SIM-team som ledes av rektor som er ansvarlig for dette. I intervju med rektorer og kontaktlærere ved de fire skolene oppgis det at skolene har etablert gode prosesser for å finne hensiktsmessige tiltak i de ulike sakene. Ved skolene som har etablert SIM-team, er teamet sentralt i å finne forslag til tiltak i sakene og ved en skole kommenteres det at SIM-teamet bruker Utdanningsdirektoratet sine nettsider aktivt for å finne aktuelle forskningsbaserte tiltak for å øke sannsynligheten for at tiltaket skal virke. Ved de andre skolene oppgis det at det er ledelsen ved skolen og kontaktlærere som er involvert i å vurdere aktuelle tiltak. Ved alle de fire skolene oppgis det også at foreldrene til den aktuelle eleven alltid blir involvert i valg av tiltak i sakene. Videre blir det formidlet i intervju at det i utgangspunktet oppleves som at man har et tilstrekkelig utvalg tiltak å sette inn i skolemiljø saker, men også her blir det pekt på at

noen saker er med kompliserte enn andre. En rektor viser også til at krevende saker gjerne krever mer ressurser enn det skolen har tilgjengelig. I intervju ved flere skoler vises det til positive erfaringer med å hente inn Asker kommunes læringsmiljøteam i saker der de opplever at det er behov for bistand.

I stikkprøvekontrollen har revisjonen kontrollert totalt åtte saker der elever ikke har hatt et trygt og godt skolemiljø. Det er utarbeidet skriftlig aktivitetsplan i alle sakene revisjonen har kontrollert. I to av sakene er det utarbeidet flere ulike versjoner at aktivitetsplanen ettersom tiltakene har blitt evaluert. I alle sakene er malen utarbeidet av Asker kommune benyttet, men i en av sakene er det totalt tre aktivitetsplaner der de to første bruker en annen mal (saken startet i 2023). I noen av aktivitetsplanene er det lagt inn egne rader under hvert enkelt tiltak med oppsummering fra gjennomført evalueringsmøte.

I alle de kontrollerte sakene er raden «aktivitetsplanen skal løse følgende utfordringer» fylt ut. Samtidig varierer det hvor detaljerte beskrivelsen av utfordringer er. I to av de kontrollerte aktivitetsplanene står det f.eks. at «eleven skal oppleve et trygt og godt skolemiljø», uten av problemet defineres ytterligere.

I alle aktivitetsplanene revisjonen har kontrollert er det planlagt flere tiltak. I flere av sakene skilles det mellom tiltak på individnivå, tiltak på gruppenivå og tiltak på systemnivå. Videre går det fram i alle planer og for alle tiltak når tiltakene skal iverksettes. Det framgår videre hvem som er ansvarlig for de ulike tiltakene i alle sakene.

I spørreundersøkelsen fikk foresatte til elever ved skolene spørsmål om deres barn i løpet av de siste to årene har opplevd å ikke ha det trygt og godt på skolen. De som svarte *ja* på dette spørsmålet, fikk videre spørsmål om det har blitt satt i verk tiltak for å bedre situasjonen for barnet. Som det går fram av figuren under, svarer 50 prosent *ja*, 29 svarte *nei* og 21 prosent svarte *vet ikke*.

Figur 17: Iverksetting av tiltak – foresatte

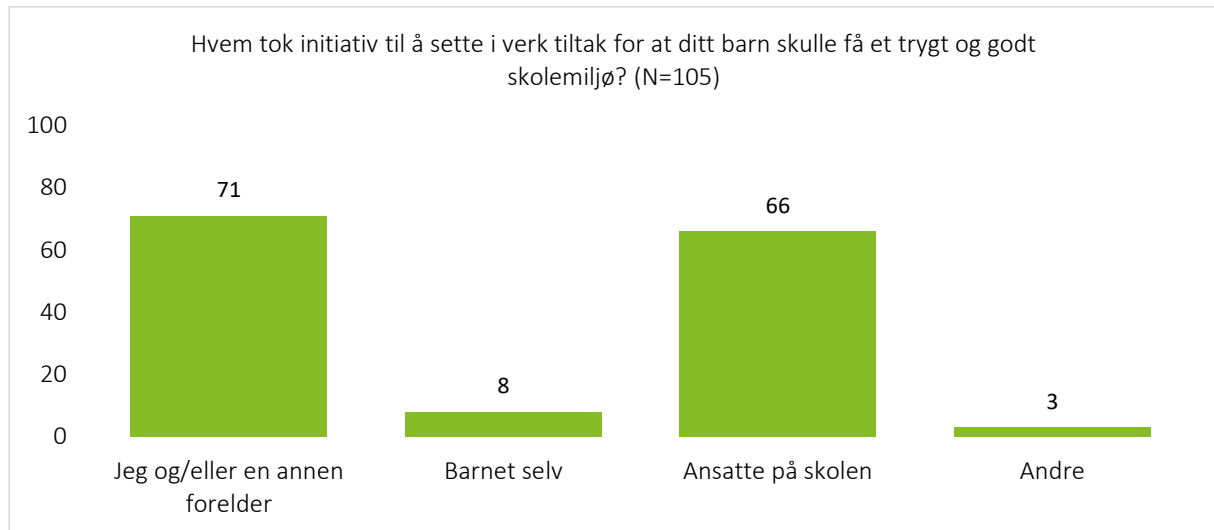
Det var ikke store ulikhetet i svarene fra de foresatte ved de fire utvalgte skolene på spørsmålet i figuren over.

De som svarte *nei* på spørsmålet i figuren over fikk oppfølgingsspørsmål om de kjenner til hvorfor skolen ikke har satt i verk tiltak for å bedre situasjonen for barnet. Flere av de foresatte viser til at de ikke har noen informasjon om hvorfor skolen ikke har satt inn tiltak, samtidig viser

andre til at de har inntrykk av at det ikke er satt inn tiltak grunnet kapasitetsutfordringer på skolen. Det blir blant annet pekt på at det er planlagt tiltak, men at det fra skolen sin side ikke har blitt fulgt opp i praksis.

I spørreundersøkelsen som gikk ut til de foresatte ble det også stilt spørsmål om hvem som tok initiativ til å sette i verk tiltak, i de tilfelle foreldrene hadde svart at det var satt i verk tiltak.⁵³ Her var det mulig for respondentene å velge flere svaralternativer. Som det går fram av figuren under er svarene i hovedsak fordelt mellom *jeg og/eller en annen forelder* og *ansatte på skolen*.

Figur 18: Initiativ for iverksetting av tiltak – foresatte

Skriftlig plan

I Asker kommunes skriftlige rutiner går det blant annet fram at det skal utarbeides aktivitetsplan der det er bekymring for en eller flere elevers læringsmiljø og i alle læringsmiljø saker der elev eller foreldre ønsker det, og at skolen skal sette inn tiltak straks dersom det er nødvendig. Det er også utarbeidet en oppskrift som viser hvordan det opprettes en aktivitetsplan i kommunens sak- og arkivsystem.⁵⁴ I intervju får revisjonen opplyst at rådgivere i læringsmiljøteamet gjennomfører jevnlig stikkprøver av aktivitetsplaner ved de ulike skolene, og gir tilbakemelding til skolene om planen har mangler eller forbedringsområder. Rådgiverne opplever at den generelle kvaliteten på aktivitetsplanene ved skolene har blitt bedre over tid.

I intervjuer med både rektorer og kontaktlærere ved de fire utvalgte skolene går det fram at terskelen for å opprette aktivitetsplaner oppleves som lav. Det går videre fram at det varierer mellom de fire utvalgte skolene hvem som har hovedansvar for å utarbeide de skriftlige planene i enkeltsaker. Ved to av skolene er det avdelingsleder som har hovedansvarsvaret for opprettelse og oppdateringene i selve planen. Ved en annen skole vises det henholdsvis til rektor eller mer generelt ledelsen ved skolen som ansvarlig for å ivareta det formelle knyttet til planen. Ved en skole får revisjonen opplyst at er det kontaktlærer som «eier» planen, da de er tetttest på eleven. I intervju med kontaktlærere på denne skolen går det fram at de opplever at de får nødvendig støtte og veiledning ved behov fra avdelingsleder og rektor. Det går videre fram at elevens kontaktlærer alltid er involvert i utarbeidelse av den skriftlige planen ved alle

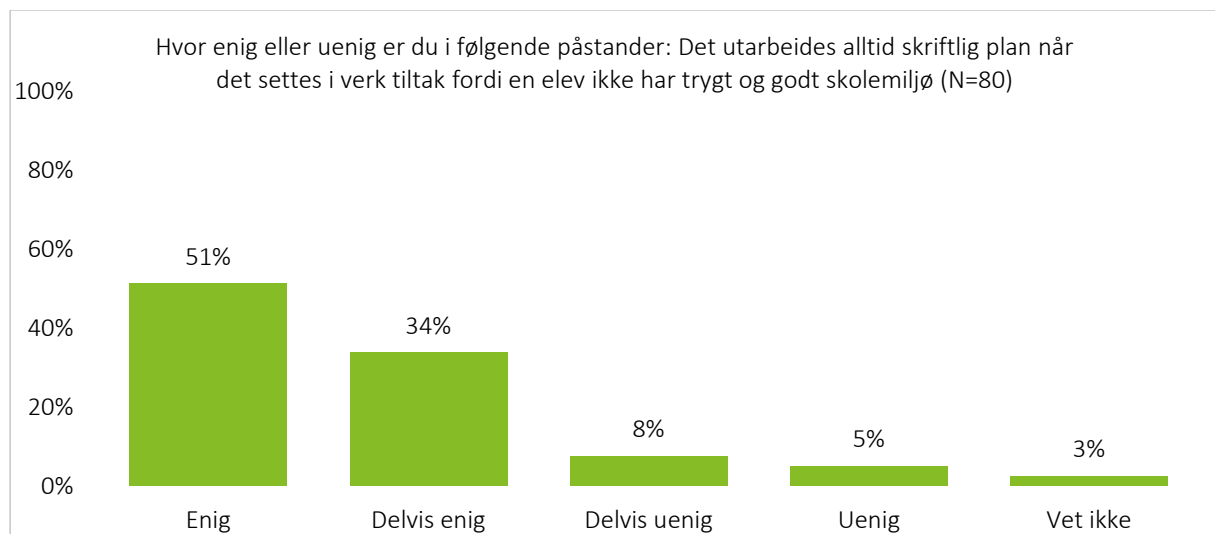
⁵³ Dette spørsmålet ble gitt til de som først hadde svart ja på spørsmålet *har ditt barn i løpet av de to siste årene opplevd å ikke ha det trygt og godt på skolen* og videre svart ja på spørsmålet *har det blitt satt i verk tiltak for å bedre situasjonen for ditt barn, når barnet opplevde å ikke ha det trygt og godt på skolen*

⁵⁴ Asker kommune. Framgangsmøte ved opprettelse av aktivitetsplaner i 360.

de fire skolene, både i form av innspill til innholdet og gjennomlesing. I skolene som har etablert SIM-team blir det første utkastet til planen gjennomgått i møter med teamet. I intervjuene ved alle skolene blir det uttrykt at det er tydelig hvem som har ansvar for utarbeidelse og oppdatering av den skriftlige planen.

I spørreundersøkelsen fikk avdelingsledere og kontaktlærere ved de fire utvalgte skolene spørsmål om det alltid utarbeides skriftlig plan når det settes i verk tiltak fordi en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Som det går fram av figuren under, er halvparten av respondentene enige i at det alltid utarbeides en skriftlig plan når det blir satt i verk tiltak. I tillegg er ca. en tredjedel av respondentene delvis enige, mens til sammen tretten prosent er enten helt eller delvis *uenig* i at det alltid utarbeides en skriftlig plan.

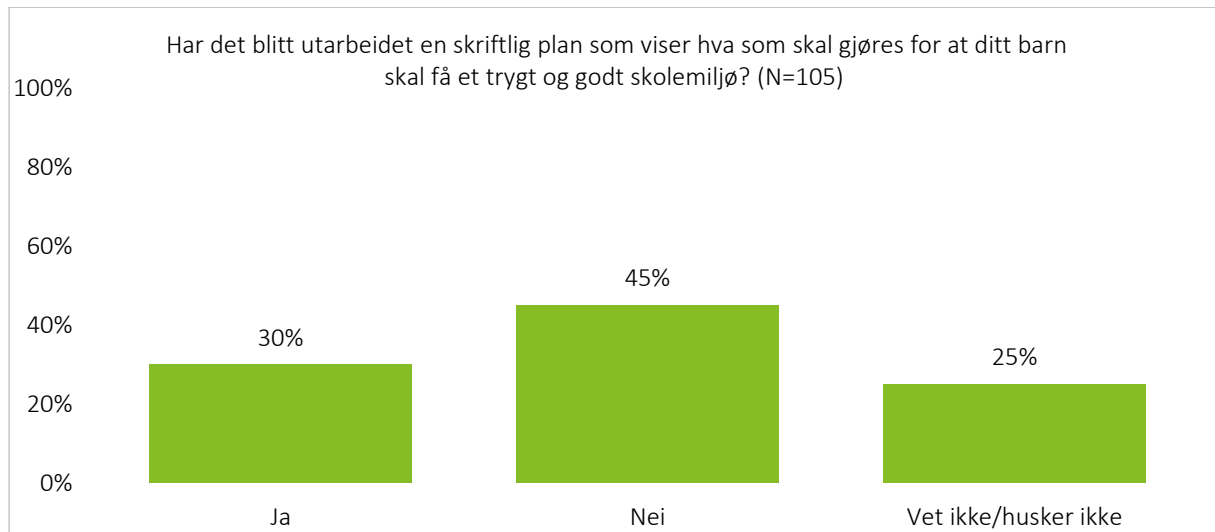
Figur 19: Skriftlig plan - alle fire skoler - prosent

Foreldrene til elever ved de fire utvalgte skolene fikk også spørsmål om hvorvidt det er utarbeidet en skriftlig plan for deres barn.⁵⁵ Som det går fram av figuren under, svarer 45 prosent *nei* på dette spørsmålet og 26 prosent svarer *vet ikke*.

⁵⁵ Dette spørsmålet ble stilt til foreldre som svarte *ja* på spørsmålet *har ditt barn i løpet av de siste to årene opplevd å ikke ha det trygt og godt på skolen?* Og videre har svart *ja* på spørsmål om det har blitt satt i verk tiltak for å bedre situasjonen for barnet når barnet ikke hadde det trygt og godt på skolen

Figur 20: Skriftlig plan – foresatte

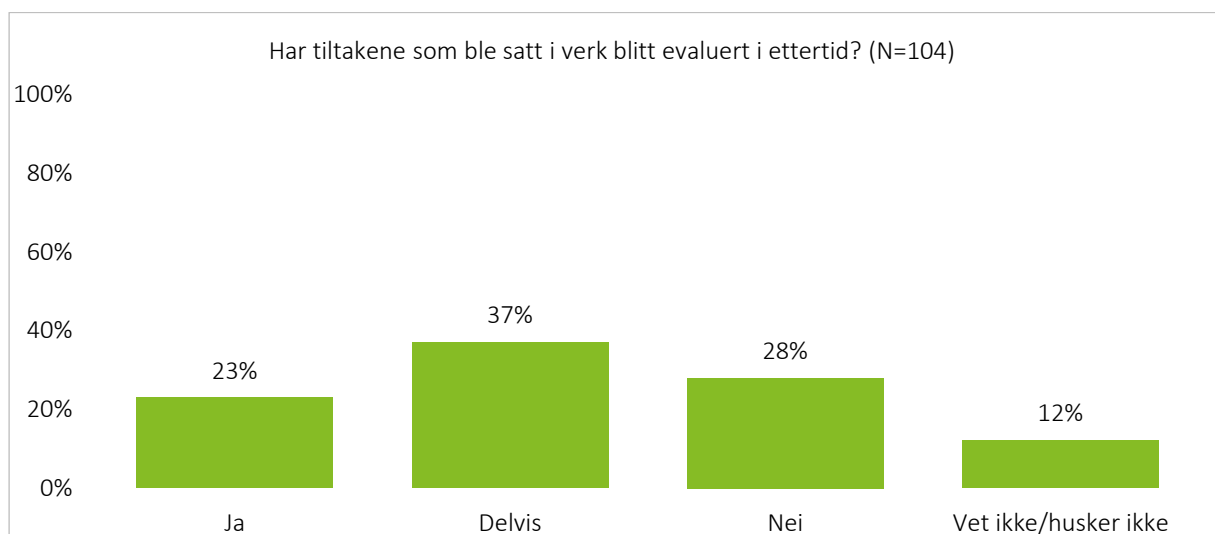
I intervjuene ved en av de utvalgte skolene blir det også gitt uttrykk for at det settes inn tiltak i enkeltsaker *før* man oppretter en aktivitetsplan. I intervju ved denne skolen får revisjonen opplyst at tiltakene fungerer som et forebyggende tiltak og at den aktuelle kontaktlærer har dialog med foresatte om dette, og vurderer kontinuerlig sammen med foresatte om tiltaket er tilstrekkelig eller om det er behov for å opprette en aktivitetsplan.

Evaluering av tiltak

I intervjuene gjennomført på de utvalgte skolene blir det oppgitt at tiltakene i enkeltsaker evalueres i samarbeid med foresatte og elever.

Foresatte i spørreundersøkelsen som svarte *ja* på at det var satt i verk tiltak for å bedre situasjonen for barnet, fikk også spørsmål om tiltakene som ble satt i verk har blitt evaluert i ettertid. Som det går fram av figuren under, så fordeler svarene seg på de ulike alternativene, der flest (37 prosent) svarer *delvis*.

Figur 21: Evaluering - foresatte

Stikkprøvekontrollen viser at har det blitt gjennomført evalueringsmøter mellom representanter fra skolene og foreldre i alle sakene som har blitt kontrollert. I en sak var det i utgangspunktet avtalt et evalueringsmøte i april, men det foreligger ikke dokumentasjon på

gjennomføring av møte før i oktober. I en av sakene er det ikke fastsatt tidspunkt for evaluering og det foreligger ikke dokumentasjon på at det har blitt gjennomført evalueringsmøte.

Involvering av elever og foreldre

I intervjuene ved de fire utvalgte skolene går det fram at foreldrene til den aktuelle eleven alltid er involvert i å finne passende tiltak i aktivitetsplanen. Flere kommenterer at eleven blir involvert, men at eleven blir hørt gjennom samtale med kontaktlærer og at eleven ikke alltid er involvert i det direkte arbeidet med aktivitetsplanen. Dette gjelder spesielt for de yngste elevene. En gruppe kontaktlærere kommenterer at det oppleves som nyttig at eleven er involvert i egen aktivitetsplan, fordi en del elever har gode refleksjoner rundt hva som kan fungere i egen sak. Samtidig blir det vist til at en del elever ikke ønsker å medvirke i egen aktivitetsplan.

I de åtte sakene revisjonen har kontrollert varierer det i hvilken grad elevens stemme er dokumentert og i hvilken grad det framgår hvorvidt elevens synspunkt er vektlagt. I alle sakene er det dokumentert i aktivitetsplanen at det er gjennomført samtale med eleven om saken. Ved en skole er elevens stemme dokumentert per tiltak i alle tiltakene i planene. F.eks. når tiltaket er «daglig samtale mellom elev og kontaktlærer» er det kommentert «elev syns det er fint med samtale med voksen». I flere av planene er det dokumenterte beskrivelser av hvordan eleven har det generelt, men ikke hvordan eleven opplever de ulike tiltakene eller om eleven selv har forslag til tiltak. Det er også i liten grad dokumentert om eleven er med på utarbeidelsen av selve aktivitetsplanen. Det samme gjelder også for en del av referatene fra evalueringsmøtene, der det i de fleste sakene er uklart om eleven er til stede i evalueringsmøtet og/eller om det har blitt snakket med eleven i forkant av møtet.

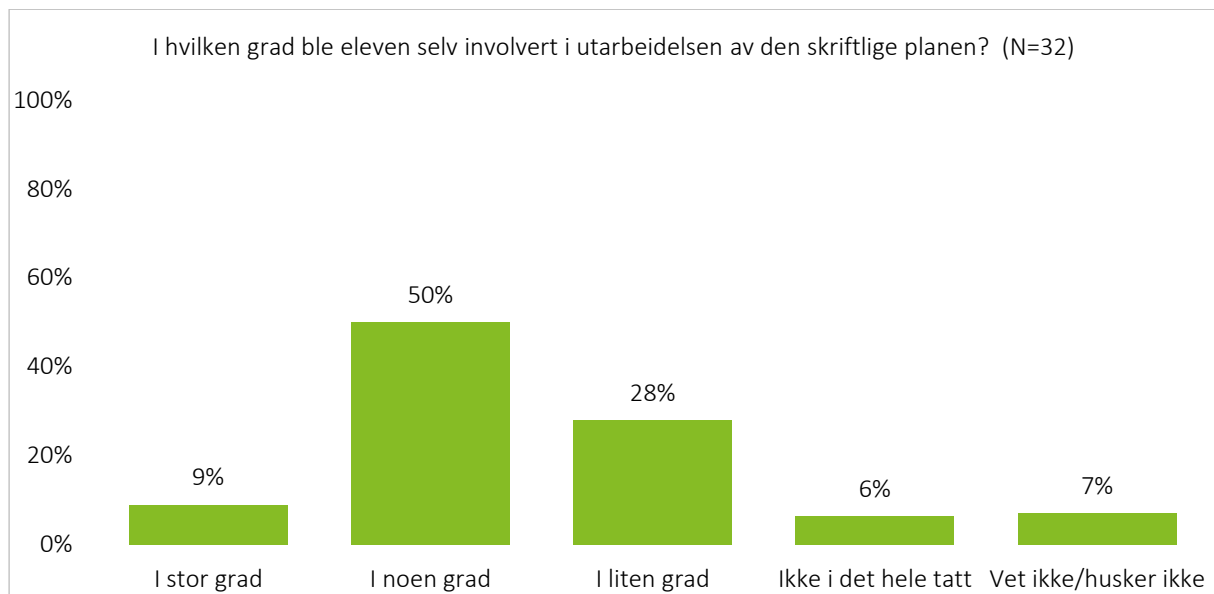
I alle sakene er dialog mellom foreldre og skolen dokumentert. I alle saksmappene er det dokumenterte møter mellom den aktuelle elevens foreldre og representanter fra skolen. Det foreligger også dokumentasjon på dialog via e-post og telefonsamtaler i 7 av 8 saker. I én sak foreligger det kun en aktivitetsplan og et referat fra et evalueringsmøte, og ingen øvrig dokumentasjon.

I spørreundersøkelsen til foreldre fikk foreldrene som svarte at det var utarbeidet skriftlig plan i saken til deres barn⁵⁶, spørsmål om i hvilken grad eleven ble involvert i utarbeidelsen av den skriftlige planen. Halvparten av foreldrene svarte *i noen grad*, mens 28 prosent svarte *i liten grad*.

---

⁵⁶ For å få dette spørsmålet måtte foreldre først ha svart at *ja* på spørsmål om det har blitt satt i verk tiltak for å bedre situasjonen for barnet, når barnet opplevde å ikke ha det trygt og godt på skolen og svart *ja* på spørsmålet «har ditt barn i løpet av de to siste årene opplevd å ikke ha det trygt og godt på skolen?»

Figur 22: Involvering av eleven i skriftlig plan – foresatte

5.4.2 Vurdering

Undersøkelsen viser at en god del respondenter (både foresatte og ansatte) opplyser at det ikke alltid blir utarbeidet en skriftlig plan i tilfeller der det er behov for å sette i verk tiltak fordi en elev ikke har det trygt og godt. Dette er brudd på opplæringsloven § 12-4 som slår fast at skolen skal lage en skriftlig plan for tiltakene i en sak.

Revisjonen merker seg at Asker kommune har utarbeidet en mal for aktivitetsplan som legger godt til rette for at kravene til innholdet i aktivitetsplanen etterleves. Revisjonen registrerer også at det ved de utvalgte skolene synes å være tydelig hvem som har ansvaret for utarbeidelse av aktivitetsplan og at flere ulike aktører blir involvert i utarbeidelse av plan og tiltak. Flertallet av de kontrollerte aktivitetsplanene følger den kommunale malen og oppfyller minstekravene i innholdet i en slik plan jf. opplæringsloven § 12-4 tredje ledd. Samtidig avdekket stikkprøvekontrollen noen mangler. Blant annet var det i to av stikkprøvene ikke tilstrekkelig definert hvilket problem planen skal løse. Videre ble ikke tiltakene i en av sakene revisjonen har kontrollert evaluert i det hele tatt. Revisjonen mener det er viktig at Asker kommune sikrer at alle planer oppfyller minstekrav i loven, at det blir gjennomført evaluering av tiltakene, og at det gis veiledning og øvrig bistand i tilfeller der det er behov for det. Minstekrav i loven er fastsatt for å sikre tydelighet og systematikk rundt iverksettingen av tiltak og oppfølging av enkeltelever og deres situasjon. Manglende etterlevelse av disse kravene kan derfor innebære mangelfull oppfølging av enkeltelever og deres situasjon.

I sakene revisjonen har kontrollert varierer det om det er skilt mellom tiltak på individnivå, gruppenivå og skolenivå. Revisjonen mener det er positivt at dette har blitt iverksatt tiltak på ulikt nivå i flere av sakene jf. artikkel fra Utdanningsdirektoratet⁵⁷ der det pekes på at det ofte kan være behov for å sette inn tiltak både på individ-, gruppe og skolenivå samtidig.

Videre viser undersøkelsen at foreldre til de aktuelle elevene er involvert i sakene og blir inkludert i arbeidet med å finne tiltak. Stikkprøvekontrollen viser at det alltid er snakket med eleven, men er det ikke alltid dokumentert i hvilken grad elevens synspunkt har blitt vektlagt

⁵⁷ Utdanningsdirektoratet. Tiltak i skolemiljø saker. Sist endret 01.09.2024. Tilgjengelig fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/arbeid-med-aktivitetsplikten/tiltak-i-skolemiljosaker/#a215211>

blant annet når det har blitt utarbeidet tiltak. Revisjonen mener det i større grad bør dokumenteres i hvilken grad og hvordan elevens stemme er hørt og vektlagt i arbeidet med tiltakene i egen sak.

6 Konklusjon og anbefalinger

Formålet med forvaltningsrevisjonen har vært å undersøke hvordan arbeidet med trygt og godt skolemiljø er ivaretatt i Asker kommune. Undersøkelsen viser at Asker kommune har utarbeidet planer, prosedyrer og maler som bidrar til å legge til rette for at elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø skal bli ivaretatt. Forvaltningsrevisjonen viser samtidig at Asker kommune har noen forbedringsområder knyttet til arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø.

Det er noen ulikheter i hvordan skolene som inngår i undersøkelsen har valgt å organisere både det forebyggende skolemiljøarbeidet, systemer for å fange opp og håndtere tilfeller der elever ikke har det trygt og godt og oppfølgingen av enkeltsaker. Det er etter revisjonens vurdering likevel ingen av skolene som samlet sett skiller seg klart ut negativt eller positivt i arbeidet med trygt og godt skolemiljø.

Asker kommune har utarbeidet overordnede hensiktsmessige mål, planer og tiltak for det forebyggende skolemiljøarbeidet. Revisjonen mener blant annet at det er positivt at det er etablert et læringsmiljøteam sentralt i kommunen som kan bistå skolene ved behov. Det framgår i de overordnede rutinene at også den enkelte skole skal utarbeide lokale planer og rutiner. Ved de utvalgte skolene er det delvis utarbeidet lokale planer/rutiner for trygt og godt skolemiljø. Planene og rutinene varierer i utforming og innhold og har flere mangler sett opp mot føringene til Asker kommune. Det er heller ikke alle skolene i undersøkelsen som har utformet mål for sitt skolemiljøarbeid. Det at hver enkelt skole formulerer mål og utarbeider lokale planer for det forebyggende skolemiljøarbeidet, er etter revisjonen sin vurdering en viktig del av det systematiske og planmessige arbeidet for å ivareta elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø. Revisjonen vil derfor presisere viktigheten av at den enkelte skole har et systematisk og planmessig forebyggende arbeid for å ivareta elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø.

Når det gjelder involvering av elever og foreldre i det forebyggende skolemiljøarbeidet, er det revisjonens vurdering at det er potensiale for ytterligere involvering av elever og foreldre i det forebyggende skolemiljøarbeidet. Revisjonen vil vise til viktigheten av at både den enkelte skole og kommunen som skoleeier har fokus på hvordan man kan arbeide for å involvere og engasjere foreldre og elever i skolemiljøarbeidet.

Undersøkelsen viser videre at både Elevundersøkelsen og andre trivselsundersøkelser benyttes av skolene for å kartlegge blant annet trivsel, mobbing, krenkelser og andre forhold knyttet til skolemiljø og videre til å vurdere behov for tiltak. Samtidig indikerer svar på spørreundersøkelsen at det er potensiale til å i enda større grad benytte resultatene fra trivselsundersøkelser for å avdekke utfordringer og som grunnlag for å iverksette forebyggende tiltak ved skolene. Revisjonen mener at det kan være hensiktsmessig at kommunen følger opp skolenes praksis for bruk av informasjon og resultater fra både Elevundersøkelsen og andre trivselsundersøkelser, for å sikre at resultater følges opp og benyttes i det forebyggende skolemiljøarbeidet.

Undersøkelsen indikerer at det ikke etablert tilstrekkelig systemer for å sikre at det gjennomføres evalueringer av det forebyggende arbeidet på den enkelte skole. Systematiske evalueringen kan bidra til å identifisere utfordringer eller mangler og bidra til at målrettede

tiltak kan iverksettes. Det å vurdere hvilke tiltak som fungerer godt og hvilke tiltak som fungerer mindre godt, og vurdere behov for andre eller justere tiltak, er en viktig del av det å evaluere hvordan det systematiske skolemiljøarbeidet fungerer. Videre kan systematiske evalueringer bidra til å redusere risikoen for at tiltak som ikke fungerer tilstrekkelig blir videreført uten justeringer. Revisjonen mener det er viktig at evalueringene av det forebyggende arbeidet er systematiske, og vil anbefale at alle skolene inkluderer omtale av evalueringer av skolemiljøarbeidet i sine planer, årshjul eller tilsvarende.

Revisjonen mener det er etablert hensiktsmessige og brukervennlige prosedyrer på kommunalt nivå for å bidra til å sikre at den enkelte ansatte og skole følger opp aktivitetsplikten i opplæringsloven § 12-4. Samtidig har ikke skolene utarbeidet de lokale rutinene som kommunens overordnede prosedyre legger opp til. Det kan være lokale variasjoner for hvordan man praktiserer aktivitetsplikten som for eksempel hvem som skal involveres i enkeltsaker og hva som er risikoområder ved de utvalgte skolene. Revisjonen mener derfor det bør utarbeides lokale rutiner. Manglende rutiner medfører etter revisjonens vurdering risiko for ulik praksis internt på skolene. Manglende eller ulik forståelse for hva pliktene i opplæringsloven § 12-4 innebærer, medfører videre en risiko for manglende oppfyllelse av elevens rett til et trygt og godt skolemiljø.

Undersøkelsen viser at Asker kommune ikke i tilstrekkelig grad sikrer at alle som arbeider på skolene har en god forståelse av hva som kan være kjennetegn på at en elev ikke har det trygt og godt på skolen, og som dermed utløser plikten til å melde fra. Dette medfører etter revisjonens vurdering en risiko for at terskelen for å melde fra i for stor grad er personavhengig. For å sikre god forståelse for kjennetegn på at en elev ikke har det trygt og godt på skolen, mener revisjonen det er viktig at skolene utarbeider skriftlige rutiner der dette omtales, samt at skolene sørger for at alle ansatte får tilstrekkelig opplæring i hva de skal se etter og hva som kan og bør utløse en mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt.

Det er etablert felles kommunale system og rutiner for rask oppfølging og undersøkelse av saker der skolen får kjennskap til at en elev muligens ikke har det trygt og godt på skolen. Samtidig viser stikkprøvekontrollen som er gjennomført, flere tilfeller der det etter revisjonens vurdering har tatt for lang tid fra skolen fikk kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt til tiltak ble iverksatt. Dette er etter revisjonens vurdering brudd på opplæringsloven § 12-4 som sier at skolen snarest skal undersøke saken og rette opp situasjonen med egnede tiltak. Stikkprøvekontrollen viser også eksempler på saker der det etter revisjonens vurdering er indikasjoner på at skolen burde behandlet saken som en skolemiljøsak på et tidligere tidspunkt.

Det er utarbeidet felles kommunale rutiner for å sikre at det blir iverksatt nødvendige tiltak i en sak der en elev ikke har det trygt og godt på skolen, og det er utarbeidet en mal for aktivitetsplan som legger godt til rette for at opplæringslovens minstekrav til innholdet i aktivitetsplanen etterlevs. Undersøkelsen viser samtidig at det ikke alltid settes inn tiltak eller utarbeides skriftlige plan når en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Dette innebærer at elevens rettigheter etter loven ikke blir ivaretatt. Stikkprøvekontrollen som er gjennomført viser at planene som er utarbeidet i hovedsak oppfyller opplæringslovens minstekrav når det gjelder innhold. Imidlertid er det avdekket noen mangler når det gjelder beskrivelse av hvilket problem planen skal løse og evaluering av tiltak. Revisjonen mener det er viktig at Asker kommune sikrer at alle planer oppfyller minstekrav i loven, og at det alltid gjennomføres evaluering av iverksatte tiltakene.

Basert på funn og vurderinger i undersøkelsen anbefaler revisjonen at Asker kommune sikrer:

1. At alle skolene i Asker kommune utarbeider lokale planer og rutiner i tråd med kommunens overordnede føringer og formulerer mål for sitt skolemiljøarbeid.
2. At det blir arbeidet med hensiktsmessige forebyggende tiltak på enkeltskoler og at alle skoler har rutiner for evalueringer av det forebyggende skolemiljøarbeidet.
3. At alle som arbeider ved skolene har kjennskap til og forståelse for hva aktivitetsplikten og skjerpet plikt innebærer for den enkelte. Under dette:
  - a) Sikre at alle skolene utarbeider tilstrekkelig lokale rutiner for etterlevelse av aktivitetsplikten og skjerpet plikt til å melde fra.
  - b) Sikre at ansatte ved skolene får tilstrekkelig opplæring i hva de skal se etter og hva som kan og bør utløse en mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt.
  - c) Sikre at skolene snarest setter i verk tiltak i saker der en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
4. At det alltid settes inn tiltak for å rette opp situasjonen for en elev som ikke har det trygt og godt.
5. At det alltid blir utarbeidet en skriftlig plan når det iverksettes tiltak for å rette opp situasjonen for en elev som ikke har det trygt og godt, og at alle disse planene oppfyller minstekrav i opplæringsloven § 12-4 tredje ledd.

Vedlegg 1: Høringsuttalelse

Høringsuttalelse til forvaltningsrevisjon Asker kommune

Kommunedirektøren har mottatt rapporten forvaltningsrevisjon “Trygt og godt skolemiljø”, utarbeidet av Deloitte mars 2025 på oppdrag fra kontrollutvalget.

Kommunedirektøren takker for en grundig og godt utarbeidet rapport som gir Asker kommune gode råd og innspill til videre arbeid med å legge til rette for at elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø.

Asker kommune har over tid hatt et tydelig fokus på å sikre at alle elever opplever et trygt og godt skolemiljø. Siden forvaltningsrevisjonen av de tre tidligere kommunene i 2020 er det utviklet felles rutiner, maler og støttemateriell som skolene benytter i sitt daglige arbeid i tråd med kravene i opplæringsloven kapittel 12. Arbeidet har vært forankret på skoleeiernivå og fulgt opp gjennom et tett samarbeid mellom læringsmiljøteamet og skolene. Gjennom faste nettverkssamlinger, veiledning og internkontroll har kommunen lagt til rette for kompetanseutvikling og erfaringsdeling. Dette har bidratt til en bedre felles forståelse av aktivitetsplikten og skjerpet plikt, og til at skolene i stadig større grad jobber systematisk og dokumentert med saker der elever ikke har det trygt og godt.

Kommunedirektøren konstaterer at rapporten har følgende konklusjon:

“Undersøkelsen viser at Asker kommune har utarbeidet planer, prosedyrer og maler som bidrar til å legge til rette for at elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø skal bli ivaretatt. Forvaltningsrevisjonen viser samtidig at Asker kommune har noen forbedringsområder knyttet til arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø.”

Deloitte anbefaler 5 forbedringspunkter for trygt og godt skolemiljø (side 52 i rapporten). Disse er listet opp punktvis (i kursiv) og kommenteres fortløpende:

1. At alle skolene i Asker kommune utarbeider lokale planer i tråd med kommunens overordnede føringer og formulerer mål for sitt skolemiljøarbeid.

Asker kommune har en forventning om at skolene bruker kommunens overordnede føringer og rutiner i sitt skolemiljøarbeid. Det er ingen krav i opplæringsloven om lokale planer, men forskning viser at skoler med en lokal plan ofte lykkes bedre i sitt skolemiljøarbeid enn dem som ikke har en slik plan.

For å sikre at skolenes lokale planer er i tråd med kommunens overordnede føringer, vil kommunedirektøren utarbeide en felles mal som ivaretar dette. I malen skal skolene fylle inn sine lokale aktiviteter. Skolen formulerer i denne planen sine mål for sitt skolemiljøarbeid, lager et årshjul for trygt og godt skolemiljø, samt legger inn sine rutiner for evalueringer av det forebyggende skolemiljøarbeidet. Skolenes arbeid med de lokale planene vil følges opp i SIM-nettverkene og i skoleeiers risikovurdering ifm. Internkontrollen lokal skolemyndighet gjennomfører tre ganger pr. skoleår.

Mal for lokal plan vil gjøres tilgjengelig for skolene innen mai 2025.

Kommunedirektøren vil be skolene gjennomføre personalprosesser for å utarbeide sin lokale plan i løpet av planleggingsdagene i august 2025

2. At det blir arbeidet med hensiktsmessige forebyggende tiltak på enkeltskoler og at alle skoler har rutiner for evalueringer av det forebyggende skolemiljøarbeidet.

Hver skoles faste forebyggende tiltak settes inn i den nevnte malen/ årshjulet fra punkt 1, og evalueres systematisk gjennom skoleåret. Kommunedirektøren vil gi følgende minimumsforventninger til det forebyggende arbeidet og be skolene evaluere tiltakene etter de er gjennomført.

- Opplæring/gjennomgang av planer og rutiner for alle ansatte- skolestart
- Klassetrivselsundersøkelse - høst
- Elevundersøkelse -vinter
- Klassetrivselsundersøkelse - vår

Evalueringene vil etterspørres av kommunalsjef for grunnskole og drøftes med hver skole i den årlige lederdialogen som gjennomføres hvert år i februar og mars.

3. At alle som arbeider ved skolene har kjennskap til og forståelse for hva aktivitetsplikten og skjerpet plikt innebærer for den enkelte.

Kommunen har systemer og rutiner for å sikre at alle ansatte ved skolene har kjennskap til og forståelse for aktivitetsplikten og skjerpet plikt, og hva dette innebærer i praksis. Det gis jevnlig opplæring gjennom planleggingsdager, nettverk og interne prosesser. Det legges særlig vekt på hva ansatte skal se etter, og hva som kan og bør utløse mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt. Skolene oppfordres til å bruke konkrete eksempler og diskusjon i personalet for å styrke praksisnær forståelse.

Aktivitetsplikten er fast del av skolenes risikovurdering som gjennomføres årlig sammen med ansatte i januar. Risikovurderingen oppsummeres og drøftes med kommunalsjef for grunnskole i årlig lederdialog februar/mars. Der skoleledelsen og kommunalsjef vurderer at det er nødvendig, setter skolen inn tiltak for å sørge for at aktivitetsplikten etterlevs. Dette gjelder alle forholdene a) til c) under og i punkt 4 og 5, som revisjonen har funnet grunn til å påpeke.

a) Sikre at alle skolene utarbeider tilstrekkelig lokale rutiner for etterlevelse av aktivitetsplikten og skjerpet plikt til å melde fra.

Kommunen stiller krav om at alle skoler utarbeider lokale rutiner for etterlevelse av aktivitetsplikten og skjerpet plikt til å melde fra, dette inngår i den lokale planen jf. punkt 1. Læringsmiljøteamet følger dette opp gjennom nettverk og veiledning av skolene. Kommunens felles mal og veileder for aktivitetsplikten benyttes som utgangspunkt, men skolene skal tilpasse dette til egen organisering og sikre at rutinene er kjent og i bruk hos alle ansatte.

b) Sikre at ansatte ved skolene får tilstrekkelig opplæring i hva de skal se etter og hva som kan og bør utløse en mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt.

Dette inngår i ansattes plikt til å følge med på om elever har det trygt og godt. Dette inkluderer vurdering av ansattes forståelse av tegn på mistrivsel og hvordan slike observasjoner skal følges opp. Kommunen gir støtte til skolene i dette arbeidet og følger opp gjennom nettverk og dokumentasjon.

c) Sikre at skolene snarest setter i verk tiltak i saker der en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Kommunen har rutiner som skal sikre at tiltak settes i verk snarest når en elev ikke har det trygt og godt. Dette inkluderer krav om rask saksavklaring og utarbeidelse av aktivitetsplaner med konkrete og tidsavgrensede tiltak. Lokal skolemyndighet v/læringsmiljøteamet får kopi av alle aktivitetsplaner. Læringsmiljøteamet kvalitetssikrer prosess og tiltak slik de kommer frem i aktivitetsplanene. Ved avvik – for eksempel hvis tiltak iverksettes for sent – tar læringsmiljøteamet direkte kontakt med skolen og følger opp til saken er ivaretatt.

4. At det alltid settes inn tiltak for å rette opp situasjonen for en elev som ikke har det trygt og godt.

Kommunen har utarbeidet felles rutiner som skal sikre at skolene alltid setter inn egnede tiltak når en elev ikke har det trygt og godt. Skoleeier, ved læringsmiljøteamet, følger opp implementeringen av rutinene gjennom faste nettverk der alle skolene deltar. Et sentralt fokus i kommende nettverkssamlinger vil være å tydeliggjøre når tiltak skal iverksettes, og hvordan skolene skal handle for å rette opp situasjonen for den enkelte elev. Kommunen følger opp etterlevelsen av rutinene gjennom regelmessig internkontroll, gjennomgang av dokumenterte tiltak i enkeltsaker og erfaringsdeling i nettverkene. Ved behov gir kommunen veiledning og konkret tilbakemelding på forbedringspunkter, og tilbyr målrettet støtte i saker der skolene står fast eller situasjonen er særlig kompleks.

5. At det alltid blir utarbeidet en skriftlig plan når det iverksettes tiltak for å rette opp situasjonen for en elev som ikke har det trygt og godt, og at alle disse planene oppfyller minstekrav i opplæringsloven § 12-4 tredje ledd.

Kommunen har tydeliggjort overfor skolene at det alltid skal utarbeides en skriftlig aktivitetsplan når det settes inn tiltak for en elev som ikke har det trygt og godt, i tråd med opplæringsloven § 12-4 tredje ledd. Dette er integrert i kommunens felles rutiner, og det er utarbeidet en mal som sikrer at alle minstekravene i loven er oppfylt – herunder hva som er problemet, hvilke tiltak som skal settes inn, hvem som er ansvarlig og når tiltakene skal evalueres.

Skoleeier følger opp bruken av aktivitetsplaner gjennom internkontroll og gjennomgang av dokumentasjon i enkeltsaker. I tillegg brukes nettverkssamlinger til å sikre felles forståelse av kravene i loven og kvaliteten på planene. Kommunen gir veiledning der praksis avviker fra forventet standard, og tilbyr støtte i utarbeidelsen av planer i komplekse saker.

Vedlegg 2: Revisjonskriterier

Krav i lov og forskrift

Ansvar til skoleeier

Ansvar til skoleeier for å følge opp skolene og sikre at krav i regelverket blir oppfylt går fram av opplæringsloven § 28-1:

Kommunen har ansvaret for at reglane i lova som legg plikter på kommunen, skolen og tilsette i skolen, blir oppfylte.

Elevens skolemiljø

Retten til et trygt og godt skolemiljø

Kapittel 12 i opplæringsloven omhandler skolemiljøet til elevene. Kapitlet tar for seg både fysisk og psykososialt skolemiljø. Av opplæringsloven § 12-1 går det fram at «alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, inkludering, trivsel og læring».

Videre går følgende bestemmelse om nulltoleranse og krav om forebyggende arbeid fram av § 12-3:

Skolen skal ikkje godta krenkjande oppførsel, som til dømes mobbing, vald og diskriminering og trakassering. Skolen skal arbeide kontinuerleg for at alle elevane skal ha eit trygt og godt skolemiljø.

I Utdanningsdirektoratet sitt rundskriv om skolemiljø⁵⁸ går det fram at skolene skal ha nulltoleranse også for mindre alvorlige krenkelser enn de som er spesifikt nevnt i loven.

I forarbeidene til ny opplæringslov går det fram at skolene kontinuerlig skal arbeide for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø. Hvilke forebyggende tiltak og aktiviteter som skal gjøres, må vurderes konkret etter lokale forhold. Forebyggende tiltak kan settes i verk både på skole,- og gruppe- og individnivå.

I opplæringsforskriften § 19-3 går det fram at Utdanningsdirektoratet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet utarbeider nasjonale undersøkelser om skole- og læringsmiljøet til elevene. Det er obligatorisk for alle skoler å gjennomføre Elevundersøkelsen på 7. trinn og 10. trinn.

Brukermedvirkning og krav til elevdeltakelse

I opplæringsloven § 10-4 om skoledemokrati går det fram at

Skolen skal sørge for at elevane og foreldra får vere med på å planleggje, gjennomføre og vurdere verksemda til skolen, mellom anna arbeidet med skolemiljøet, kvalitetsutvikling i opplæringa og fastsetjinga av skolereglar. Elevane skal ikkje delta i behandlinga av saker som er omfatta av lovfesta teieplikt.

Videre går det fram at skolen skal legge til rette for at alle elevene skal kunne ytre seg, og hjelpe elevene i arbeidet med skoledemokrati.

I opplæringsloven § 10-5 går det fram at hver grunnskole skal ha et elevråd som er valgt av elevene ved skolen og at elevene også kan velge å organisere seg på en annen måte. Hver grunnskole ha et arbeidsutvalg som er valgt av foreldrene på skolen. Også foreldrene kan velge å organisere seg på andre måter. Elever og foreldre skal videre være representerte i organ ved grunnskoler. Videre skal kommunen sørge for at det blir fastsatt hvilke andre brukerorgan skolene i kommunen skal ha.

---

⁵⁸ Utdanningsdirektoratet. Rundskriv om skolemiljø. Sist endret 01.08.2024.

Avdekking og oppfølging av tilfeller der skolemiljøet ikke er trygt og godt

Opplæringsloven § 12-4 omhandler aktivitetsplikten til skolene og hvordan denne skal dokumenteres (vår utheving):

Alle som arbeider på skolen, skal følge med på korleis elevane har det, og om mogleg gripe inn dersom nokon krenkjer ein elev.

Alle som arbeider på skolen, skal melde frå til rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Det gjeld også når ein elev seier sjølv at ho eller han ikkje har det trygt og godt. Skolen skal snarast undersøkje saka og rett opp situasjonen med eigna tiltak. Rektor skal melde frå til kommunen i alvorlege tilfelle.

Skolen skal lage en skriftleg plan for tiltaka i ei sak. I planen skal det stå

- a) kva problem tiltaka skal løyse
- b) kva tiltak skulen har planlagt
- c) når tiltaka skal gjennomførast
- d) kven som skal gjennomføre tiltaka
- e) når tiltaka skal evaluerast

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til andre ledd, i den forma og det omfanget som er nødvendig.

Den skriftlige planen skal være et levende dokument, og skolen må sørge for at den er oppdatert og reflektere eventuelle endringer i tiltakene.

I rundskrivet fra Utdanningsdirektoratet går det fram at det er lav terskel for hva som gir «mistanke om» eller «kjennskap til» at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, og at de som arbeider på skolen må melde fra til rektor ved all mistanke. Videre blir det presisert at når en elev ikke har det trygt og godt på skolen, skal skolen rette opp situasjonen med egnede tiltak. Skolen må vurdere hvilke tiltak som ivaretar elevens interesse og behov mest mulig. For å finne ut dette må skolen høre eleven. Utdanningsdirektoratet skriver på sine nettsider at det erfaringsmessig kan være behov for å sette inn tiltak på individ-, klasse- og skolenivå samtidig. Det å opprette en tiltaksplan tidlig kan bidra til felles forståelse for utfordringen, åpenhet om prosessen og fremdrift i saken.

Utdanningsdirektoratet skriver videre at plikten til å melde fra har nær sammenheng med plikten til å følge med. For å kunne fange opp og melde fra om at en elev ikke har det trygt og godt, må alle som jobber på skolen følge med. De som jobber på skolen, må være bevisste på at barn og unge viser utrygghet og mistrivsel på ulike måter og med ulike uttrykksformer. Elevens væremåte gir informasjon om hvordan eleven opplever skolemiljøet. Også endringer i det sosiale samspeilet mellom elevene eller i klassemiljøet kan gi grunnlag for mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt.

I opplæringsloven § 10-2 går det fram at

Elevane har rett til medverknad i alt som gjeld dei sjølve etter lova, og har rett til å ytre meiningane sine fritt. Elevane skal bli høyrde, og det skal leggjast vekt på meiningane deira etter alder og modning.

I forarbeidene til ny opplæringslov blir dette sett i sammenheng med § 104 i grunnloven der det blir vektlagt at barn har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelde dem selv, og at det skal legges vekt på meningen deres i samsvar med alder og utvikling.

§ 12-5 i opplæringsloven pålegger ansatte en skjerpet plikt til å melde fra i tilfeller der en som arbeider på skolen, krenker en elev:

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, krenkjer ein elev, skal vedkommande straks melde frå til rektor. Rektor skal melde frå til kommunen eller fylkeskommunen, med mindre meldinga er openbert grunnlaus.

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein i leiinga ved skolen krenkjer ein elev, skal vedkommande melde frå til kommune eller fylkeskommunen direkte.

I rundskrivet fra Utdanningsdirektoratet går det fram at elevens opplevelse at hva som har skjedd ikke alene er avgjørende for om en lærer eller andre som arbeider ved skolen har opptrådt krenkende.

Internkontroll

Kommuneloven stiller krav til internkontroll. I §25-1 står det at kommune skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges og at kommunedirektøren i kommunen er ansvarlig for internkontrollen. Videre går det fram at internkontrollen skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Etter § 25-1 skal kommunedirektøren:

- a. utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering
- b. ha nødvendige rutiner og prosedyrer
- c. avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik
- d. dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig
- e. evaluerer og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll

Vedlegg 3: Sentrale dokumenter og litteratur

Lov og forskrift

- Justis- og beredskapsdepartementet: Kongeriket Norges Grunnlov. LOV-1814-05-17
- Kommunal- og distriktsdepartementet: Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven). LOV-2018-06-22-83
- Kunnskapsdepartementet: Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). LOV-2023-06-09-30
- Kunnskapsdepartementet: Forskrift om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringsforskrifta). FOR-2024-06-03-900
- Kunnskapsdepartementet: Prop. 57 L (2022 –2023). Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

Forarbeider, rundskriv, veiledere mv.

- Utdanningsdirektoratet. *Rundskriv om skolemiljø*. Sist endret 01.08.2024.

Dokumenter fra kommunen

- Asker kommune. Kommuneplan for Asker 2020-2032 Samfunnsdelen. Vedtatt av Asker kommunestyre 09.06.2020.
- Asker kommune. Å høre til – temaplan for oppvekst. Behandlet politisk i kommunestyret 09.05.2023.
- Asker kommune. Tilstandsrapport for grunnskole i Asker kommune 2023. Behandlet politisk i kommunestyret 11.06.2024
- Asker kommune. Plan for forvaltningsrevisjon 2024 – 2028. Datert april 2024.
- Asker kommune. Nivå 1 – Oppvekst – Fagspesifikk støtteprosesser – Trygt og godt læringsmiljø. Godkjent 20.06.2024.
- Asker kommune. Nivå 1 – Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Mobbing og mistrivsel – Følge med – Klassetrivsel. Godkjent 29.05.2024.
- Asker kommune. Nivå 1 – Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Mobbing og mistrivsel – Følge med - Elevsamtale. Godkjent 21.12.2022.
- Asker kommune. Nivå 1 – Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Mobbing og mistrivsel – Følge med - Utviklingssamtale. Godkjent 26.06.2024.
- Asker kommune. Nivå 1 Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Skole – Foreldreundersøkelsen. Godkjent 08.11.2023.
- Asker kommune. Nivå 1 Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Mobbing og mistrivsel – Følge med. Godkjent 19.06.2024.
- Asker kommune. Nivå 1 Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Trygt og godt læringsmiljø – Gripe inn. Godkjent 30.07.2024.
- Asker kommune. Nivå 1 Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Trygt og godt læringsmiljø – Melde fra. Godkjent 19.06.2024.
- Asker kommune. Nivå 1 Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – Trygt og godt læringsmiljø – Undersøke. Godkjent 20.06.2024.

- Asker kommune. Nivå 1 Oppvekst – Fagspesifikke støtteprosesser – følge med – forebygge mobbing og andre krenkelser – sjekklister for å følge med
- Asker kommune. Rutine for oppfølging og analyse av resultater fra elevundersøkelsen. Uten dato.
- Asker kommune. Observasjon SIM. Sist endret 16.01.2024.
- Asker kommune. Sjekklister Håndtere mobbing og andre krenkelser. Sist endret 20.06.2024.
- Asker kommune. Sjekklister i 12-5-saker. Godkjent 20.06.2024.
- Asker kommune. Sjekklister ved mistanke – Utfyllende sjekklister. Uten dato.
- Asker kommune. Skoleeiers risikovurdering – Skolemiljø. Uten dato.
- Asker kommune. Avslutning av aktivitetsplan. Uten dato.
- Asker kommune. Mal for aktivitetsplan. Uten dato.
- Asker kommune. Framgangsmøte ved opprettelse av aktivitetsplaner i 360. Uten dato.
- Asker kommune. MAIS steg-for-steg. Uten dato.
- Asker kommune. Enkel sjekklister ved mistanke. Uten dato.
- Asker kommune. Handlingsplan for trygt og godt skolemiljø Spikkestad barneskole 2024-2025. Uten dato.
- Asker kommune. Klassetrivsel – oppfølging høst 2024. Midtbygda skole. Uten dato.
- Asker kommune. Midtbygda skole - Risikovurdering skole HP 2024 – ROS – skole 2022. Uten dato.
- Asker kommune. Midtbygda skole «Ingen utenfor». Uten dato.
- Asker kommune. (Brosjyre uten navn). Midtbygda skole. Ikke datert.
- Asker kommune. Frydenlund skole – rutiner for godt læringsmiljø. Ikke datert.
- Asker kommune. Handlingsplan for et trygt og godt læringsmiljø – Nesøya skole. Revidert høsten 2024.
- Asker kommune. Handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø Spikkestad barneskole 2024-2025. Dato 01.08.24.
- Asker kommune. Pals årshjul Nesøya skole 2024/2025.
- Asker kommune. Nesøya skole – risikovurdering HP 2025 – ledelsens notater.
- Asker kommune. Oversikt over tilsyn i friminuttene – Nesøya skole høsten 2024.
- Asker kommune. Risikovurdering skole 2024-2025 (Frydenlund skole). Uten dato.
- Asker kommune. Elevstandard på Midtbygda skole. Uten dato.
- Asker kommune. Rapportering Læringsmiljøsentret – Oslo Viken – Desentralisert ordning- Rapportering 2023/2024. Kopiert 23.03.2024.
- Asker kommune. Sosialt årshjul for «Trygt og godt læringsmiljø» (Midtbygda skole). Uten dato.
- Asker kommune. Trygt og godt leke- og læringsmiljø i barnehager og skoler. Sist endret 05.03.2025
- Asker kommune. Trygt og godt leke- og læringsmiljø. Sist oppdatert 26.08.2024.
- Asker kommune. Utetilsyn høsten 2024. Uten dato.

Andre kilder

- Mortensen, Anne Katrine (2010). Undersøkelse om religion 2008. Undersøking koordinert og tilrettelagt av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS. Rapport nr. 126.

- Utdanningsdirektoratet. Tiltak i skolemiljø saker. Sist endret 01.09.2024. Tilgjengelig fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/arbeid-med-aktivitetsplikten/tiltak-i-skolemiljosaker/#a215211>

Deloitte AS and Deloitte Advokatfirma AS are the Norwegian affiliates of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") does not provide services to clients. Please see www.deloitte.no for a more detailed description of DTTL and its member firms.

Deloitte Norway conducts business through two legally separate and independent limited liability companies; Deloitte AS, providing audit, consulting, financial advisory and risk management services, and Deloitte Advokatfirma AS, providing tax and legal services.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries and territories serves four out of five Fortune Global 500® companies. Learn how Deloitte's 330,000 people make an impact that matters at www.deloitte.no.

© 2025 Deloitte AS